

**UCHWAŁA NR LIV/233/14
RADY GMINY KAMPINOS**

z dnia 25 czerwca 2014 r.

w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Kampinos na lata 2014 – 2017”

Na podstawie art. 87 ust 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) uchwała się co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Kampinos na lata 2014 – 2017”, zaopiniowany pozytywnie przez Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, stanowiący załącznik do uchwały.

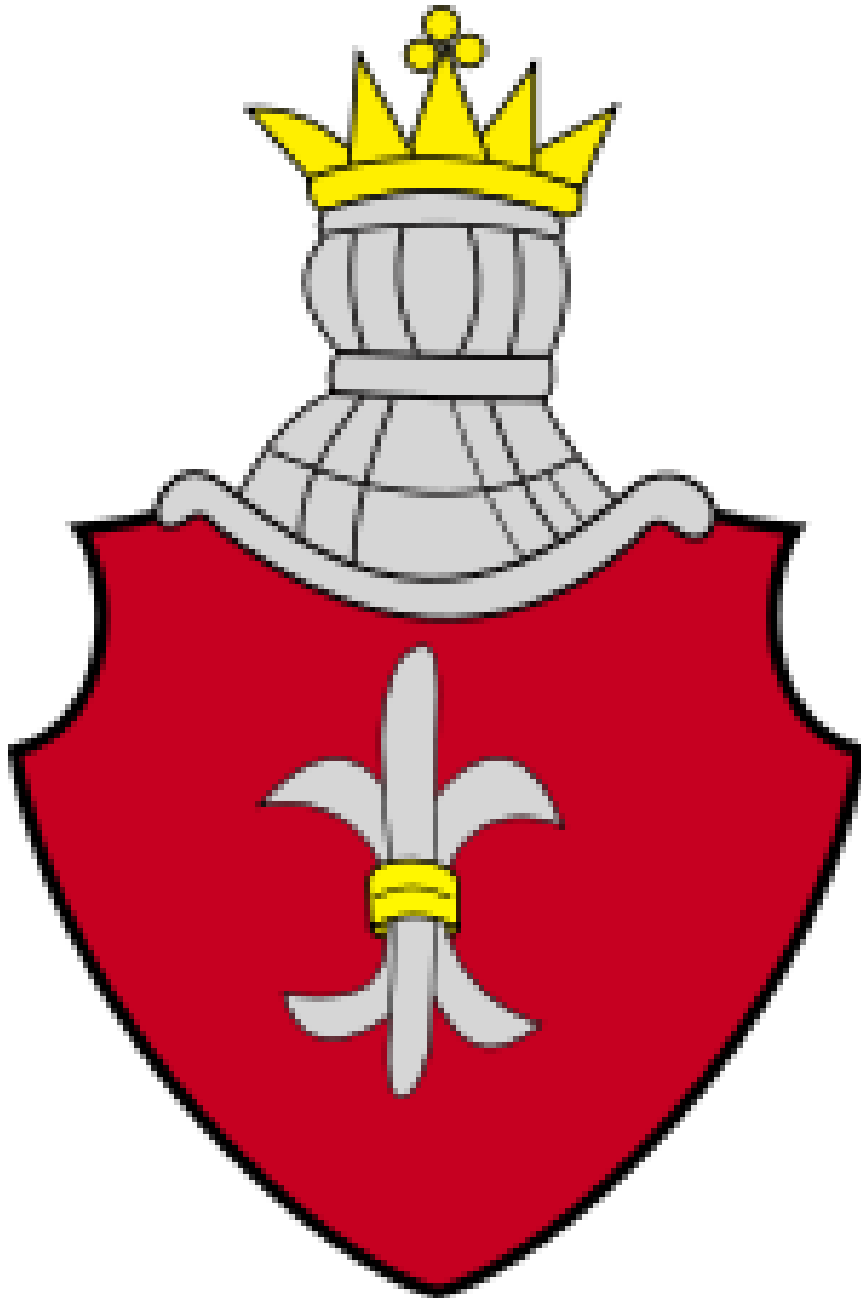
§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego.

Przewodnicząca Rady Gminy

dr inż. Monika Ciurzyńska

Załącznik do Uchwały Nr LIV/233/14
Rady Gminy Kampinos
z dnia 25 czerwca 2014 r.

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY KAMPINOS
NA LATA 2014- 2017**

- I. Wprowadzenie;
- II. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami;
- III. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce;
- IV. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa narodowego;
 - 1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami:
 - A/ Krajowy program opieki nad zabytkami;
 - B/ Narodowa Strategia Kultury na lata 2004-2013 oraz Uzupełnienie Narodowej Strategii Kultury na lata 2004-2020;
 - C/ Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa narodowego”
 - D/ Strategia Rozwoju Kraju do roku 2020;
 - 2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu:
 - A/ Strategia Rozwoju Województwa mazowieckiego do roku 2020;
 - B/ Wojewódzki program opieki nad zabytkami na lata 2012-2015;
 - C/ Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego;
 - D/ Regionalny program operacyjny województwa mazowieckiego.
- V. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego na poziomie Gminy wiejskiej Kampinos;
 - A/ Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego;
 - B/ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kampinos;
 - C/ Strategia rozwoju Gminy Kampinos do roku 2020.
- VI. Cele programu w świetle Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, założenia programowe, cel strategiczny, priorytety i harmonogram działań dla Gminy Kampinos;
- VII. Ogólna charakterystyka zasobów:
 - 1. zarys historii Gminy wiejskiej Kampinos;
 - 2. zabytki Gminy Kampinos:
 - a. obiekty wpisane do Rejestru Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
 - b. obiekty uznane za zabytkowe w Gminie wiejskiej Kampinos;
 - c. zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy.
- VIII. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego. Analiza szans i zagrożeń.
- IX. Źródła finansowania Gminnego programu opieki nad zabytkami dla Gminy wiejskiej Kampinos na lata 2014-2017.

I. Wprowadzenie

Podstawowym celem opracowania programu opieki nad zabytkami jest określenie zasadniczych kierunków działań oraz kluczowych zadań, jakie winny być realizowane w celu poprawy stanu zachowania dziedzictwa kulturowego Gminy wiejskiej Kampinos dla zachowania śladów przeszłości.

Zachowanie, ochrona i konserwacja zabytków to jeden z najważniejszych interesów publicznych - prawidłowe zachowanie dóbr kultury i dziedzictwa narodowego ma ogromny wpływ na kształtowanie się tożsamości lokalnej.

Obowiązek opracowania programu wynika z art. 87 ust. 1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami i ma na celu poprawę stanu zachowanych zasobów kulturowych przez właściwe eksponowanie walorów krajobrazu kulturowego, wykorzystanie w celach edukacyjnych i wychowawczych, rozwój turystyki, a także cele społeczne i gospodarcze.

Program opieki nad zabytkami Gminy Kampinos jest dokumentem pomocniczym i uzupełniającym, nie ma on charakteru aktu prawnego. Program opieki nad zabytkami jest elementem samorządowej polityki strategicznej służącym podejmowaniu działań w celu poprawy stanu zasobów dziedzictwa kulturowego na terenie gminy.

Program opieki nad zabytkami wymaga cyklicznej aktualizacji z uwagi na zmieniające się przepisy prawa oraz zmieniające się uwarunkowania gospodarcze i kulturowe a także zmieniający się stan zasobów dziedzictwa kulturowego.

Ilekcioć w opracowaniu mowa jest o:

-ustawie –rozumie się przez to ustawę z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz.1568 z późn. zm.),

-programie –rozumie się przez to „Program opieki nad zabytkami Gminy Kampinos na lata 2014 -2017”

-gminie –rozumie się przez to Gminę wiejską Kampinos;

-ewidencji –rozumie się Gminną ewidencję zabytków Gminę wiejską Kampinos, prowadzoną w formie papierowej i elektronicznej;

-zabytku –rozumie się nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;

-zabytku nieruchomym -rozumie się w szczególności: krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne lub działalność wybitnych osobistości bądź instytucji (art.6 ust. 1 pkt 1 ustawy);

-zabytku ruchomym –rozumie się w szczególności: dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje, numizmaty oraz pamiątki historyczne, wytwory techniki, materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne oraz przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji (art.6 ust. 1 pkt 2 ustawy);

-zabytku archeologicznym -rozumie się w szczególności: pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej (art. 6 pkt 3 ustawy); **krajobraz kulturowy** to przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze (art.3 pkt 14 ustawy);

Ochronie podlegać mogą **nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne** nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej (art.6 ust.2 ustawy).

II. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami:

Gminny program opieki nad zabytkami ma na celu w szczególności:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Program opieki nad zabytkami dla Gminy Kampinos opracowano również na podstawie:

-Ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.);

-Gminnego programu opieki nad zabytkami –poradnik metodyczny. Praca zespołowa. Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków Warszawa 2008r. ;

-Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kampinos;

-Strategii rozwoju Gminy Kampinos; do roku 2020;

-Miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

a także:

-Rejestru i ewidencji zabytków nieruchomości Województwa mazowieckiego;

-Rejestru i ewidencji stanowisk archeologicznych Województwa mazowieckiego;

-Wykazu Gminnych Ewidencji Województwa mazowieckiego;;

oraz aktów wspólnotowych:

- rozporządzenie Rady (WE) nr 1164/1994 z dnia 16 maja 1994 r. dotyczące ustanowienia

Funduszu Spójności;

- rozporządzenie Rady (WE) nr 1260/1999 z dnia 21 czerwca 1999 r. ustanawiające ogólne przepisy w sprawie funduszy strukturalnych;

- rozporządzenie (WE) nr 1783/1999 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 lipca 1999 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego;

-rozporządzenie (WE) nr 1784/1999 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 lipca 1999 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego;

- projekty Rozporządzeń (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady wprowadzające ogólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności w nowej perspektywie finansowej UE.”

III. Uwarunkowania formalno- prawne.

Podstawowym aktem prawnym regulującym przepisy prawa dotyczące ochrony dziedzictwa narodowego jest Konstytucja Rzeczypospolitej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Zgodnie z art. 5, art. 6 i art. 86 Ustawy zasadniczej ochrona zabytków jest obowiązkiem państwa i każdego obywatela.

Jednym z głównych aktów prawa regulującym szczegółowo zasady ochrony i opieki nad zabytkami jest Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.).

Ochrona zabytków polega w szczególności na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań władczych (decyzje administracyjne) mających na celu trwałe zachowanie zabytku, kontrolę stanu zachowania, zapobieganie zagrożeniom, a także uwzględnienie zadań ochronnych i w zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Opieka nad zabytkami ma charakter zindywidualizowany, odpowiedzialnym za jej realizację jest właściciel, posiadacz obiektu zabytkowego (art. 5 ustawy). Powinien on zachować zabytek w jak najlepszym stanie, a także umożliwić dokonanie badań naukowych i konserwatorskich.

Ustawa o samorządzie gminnym określając zadania własne gminy, wymienia również te, które bezpośrednio lub pośrednio odnoszą się do ochrony zabytków. Należą do nich sprawy:

- ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska oraz gospodarki wodnej,
- gminnych dróg, ulic, placów oraz organizacji ruchu drogowego,
- kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- kultury fizycznej i turystyki, zieleni i zadrzewienia,
- cmentarzy gminnych,
- utrzymania gminnych obiektów, urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych,
- promocji gminy.

Według art.71.ust. 2.Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w przypadku gdy tytuł prawny do zabytku posiada jednostka samorządu terytorialnego, sprawowanie opieki nad zabytkami, określonej w art. 5 ustawy, w tym finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, jest zadaniem własnym tej jednostki. Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest również ustawowym zadaniem samorządów, o czym stanowi: Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym(tekst jednolity Dz. U. Nr 142 poz. 1591 z 2001 r. z późn. zm.

Zgodnie z art. 7, ust. 1 pkt 9 Ustawy o samorządzie gminnym zadaniem własnym gminy jest „zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty (...). W szczególności zadania własne obejmują sprawy (...)kultury, w tym (...) ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”.

Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a także decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego,

decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowych.

Przepisy dotyczące ochrony zabytków i opieki nad nimi zostały ujęte w wielu aktach prawnych, m.in. w:

-Ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. -Prawo budowlane (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r. Nr 156 poz. 1118 z późn. zm.),

-Ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80,poz. 717 z późn. zm.),

-Ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.),

-Ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 102,poz. 651),

-Ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.).

-Ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880 z późn. zm.),

-Ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst jednolity: Dz. U. z 2001 Nr 13, poz. 123 z późn. zm.).

IV. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA NARODOWEGO;

1.Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami określa:

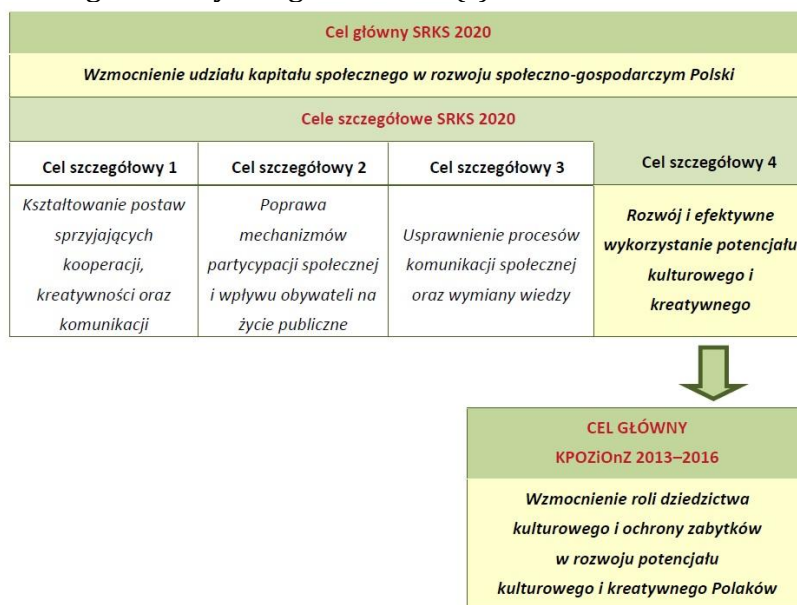
A/ Krajowy Program Opieki nad Zabytkami na lata 2013-2016, projekt z dnia 20 września 2013 r. (w spójnej relacji ze Strategią Rozwoju kapitału Społecznego 2020, Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Strategia Sprawne Państwo 2020, Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko 2020 oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego.

Program kształtuje strefę ochrony poprzez wskazanie kilku podstawowych zasad konserwatorskich:

- zasady *primum non nocere*-po pierwsze nie szkodzić,
- zasady maksymalnego poszanowania oryginalnej substancji zabytku i wszystkich jego wartości (materialnych i niematerialnych),
- zasady minimalnej niezbędnej ingerencji (powstrzymywania się od działań niekoniecznych),
- zasady czytelności i odróżnialności ingerencji,
- zasady odwracalności metod i materiałów,
- zasady wykonywania wszelkich prac zgodnie z najlepszą wiedzą i na najwyższym poziomie.

KPOnZ określa kierunki rozwoju (cele, kierunki działania, zadania):

„**Cel główny:** Wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków (..) ”

Cel szczegółowy 1: Wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce

Kierunek działania 1: Porządkowanie rejestru zabytków nieruchomych 47

Kierunek działania 2: Przygotowanie ratyfikacji *Konwencji UNESCO ds. ochrony dziedzictwa podwodnego*

Kierunek działania 3: Wypracowanie jednolitych standardów działania konserwatorskiego w odniesieniu do wybranych typów i kategorii zabytków nieruchomych zgodnie z obowiązującą doktryną konserwatorską

Kierunek działania 4: Wzmocnienie instrumentów ochrony krajobrazu kulturowego

Kierunek działania 5: Opracowanie diagnozy prawnej ochrony zabytków ruchomych

Kierunek działania 6: Opracowanie kompleksowego raportu o stanie zachowania zabytków nieruchomych

Kierunek działania 7: Kontynuacja badań w ramach AZP na obszarach szczególnie istotnych ze względu na zagrożenia dla dziedzictwa archeologicznego

Cel szczegółowy 2: Wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków

Kierunek działania 1: Zwiększenie efektywności zarządzania i ochrony zabytków poprzez wdrażanie infrastruktury informacji przestrzennej o zabytkach

Kierunek działania 2: Wypracowanie standardów, pozwalających na lepszy przepływ informacji pomiędzy organami ochrony zabytków a społecznościami żyjącymi w otoczeniu zabytków objętych ochroną

Kierunek działania 3: Podniesienie jakości procesów decyzyjnych w organach ochrony zabytków

Kierunek działania 4: Merytoryczne wsparcie samorządu terytorialnego w ochronie zabytków

Cel szczegółowy 3: Tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji

Kierunek działania 1: Przygotowanie ratyfikacji *Konwencji ramowej Rady Europy w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa*, Faro 2005

Kierunek działania 2: Wspieranie budowania świadomości społecznej funkcji dziedzictwa kulturowego jako podstawy kształtowania się tożsamości narodowej i społeczności lokalnych

Kierunek działania 3: Promocja zasobu dziedzictwa za pośrednictwem Internetu

Kierunek działania 4: Zwiększanie dostępu do zasobu dziedzictwa i ułatwienie jego odbioru społecznego."

Tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji.

„Cel szczegółowy 3 *Krajowego Programu* odwołuje się do zadań wskazanych w celu szczegółowym 1 *SRKS*, co zostało wskazane w rozdziale pt. *Relacja z dokumentami strategicznymi*.

Odnosząc się do kolejnych poziomów zapisów *SRKS* należy zauważyć, iż wdrażanie *Krajowego Programu* bezpośrednio przyczynia się do realizacji kierunku działania 4.1.2. *SRKS Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz krajobrazu*. Pośrednio, wdrażanie KPOZiOnZ, przyczynia się również do wypełnienia zapisów kolejnych trzech kierunków działania *SRKS* tj.: 1.2.3. *Rozwój kompetencji kulturowych w uczeniu się innym niż formalne oraz upowszechnienie różnych form uczestnictwa w kulturze*, 1.2.4. *Rozwijanie*

kompetencji społecznych liderów i animatorów oraz 4.1.3. *Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury*.

Na cele szczegółowe *Krajowego Programu*, podobnie jak w przypadku dokumentu wyższego rzędu (tj. *SRKS*) składają się kierunki działania, z których każdy realizowany będzie przez szereg zadań szczegółowych.

Zagadnienia horyzontalne

a. Istotnym rozwiązaniem, porządkującym zagadnienia przedstawione w *Krajowym Programie* i uwzględnionym na każdym etapie prac nad dokumentem, są zagadnienia horyzontalne: tematy wiodące, których problematyka została poruszona w co najmniej

dwóch obszarach diagnozy oraz dwóch celach szczegółowych. Są to: uporządkowanie sfery ochrony zabytków nieruchomych – uporządkowanie rejestru, podniesienie jakości

śłużb w zakresie realizacji pozostałych zadań w odniesieniu do zabytków nieruchomych (szkolenia, części zadań z podejścia krajobrazowego)

b. dostosowanie prawa i praktyki ochrony zabytków w Polsce do standardów międzynarodowych – ratyfikacja konwencji, zabytki ruchome, wdrożenie podejścia krajobrazowego, w tym podkreślenie roli parków kulturowych – jako jednej z kluczowych form ochrony zabytków,

c. wzmocnienie realizacji konstytucyjnej zasady pomocniczości, w szczególności w odniesieniu do zadań realizowanych przy zaangażowaniu obywateli, lub skierowanych bezpośrednio do nich,

d. zwiększenie efektywności ochrony lokalnego dziedzictwa kulturowego – poprzez lepszy przepływ informacji pomiędzy organami ochrony zabytków, a społecznościami żyjącymi w ich otoczeniu,

e. zwiększenie zaangażowania samorządów w ochronę i opiekę nad zabytkami oraz wzmocnienie zaangażowania społecznego na rzecz ochrony zabytków.

Cel główny Krajowego Programu		
Wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków		
Cel szczegółowy 1	Cel szczegółowy 2	Cel szczegółowy 3
<i>Wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce</i>	<i>Wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków</i>	<i>Tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji</i>
Kierunki działania	Kierunki działania	Kierunki działania
<ol style="list-style-type: none"> Porządkowanie rejestru zabytków nieruchomych. Przygotowanie ratyfikacji Konwencji UNESCO ds. ochrony dziedzictwa podwodnego. Wypracowanie jednolitych standardów działania konserwatorskiego w odniesieniu do wybranych typów i kategorii zabytków nieruchomych zgodnie z obowiązującą doktryną konserwatorską. Wzmocnienie instrumentów ochrony krajobrazu kulturowego. Opracowanie diagnozy prawnej ochrony zabytków ruchomych. Opracowanie kompleksowego raportu o stanie zachowania zabytków. Kontynuacja badań w ramach AZP na obszarach szczególnie istotnych ze względu na zagrożenia dla dziedzictwa archeologicznego. 	<ol style="list-style-type: none"> Zwiększenie efektywności zarządzania i ochrony zabytków poprzez wdrażanie infrastruktury informacji przestrzennej o zabytkach. Wypracowanie standardów, pozwalających na lepszy przepływ informacji pomiędzy organami ochrony zabytków a społecznościami żyjącymi w otoczeniu zabytków objętych ochroną. Podniesienie jakości procesów decyzyjnych w organach ochrony zabytków. Merytoryczne wsparcie samorządu terytorialnego w ochronie zabytków. 	<ol style="list-style-type: none"> Przygotowanie ratyfikacji Konwencji ramowej Rady Europy w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa, Faro 2005. Wspieranie budowania świadomości społecznej funkcji dziedzictwa kulturowego jako podstawy kształtowania się tożsamości narodowej i społeczności lokalnych. Promocja zasobu dziedzictwa za pośrednictwem Internetu. Zwiększanie dostępu do zasobu dziedzictwa i ułatwienie jego odbioru społecznego.

Cel szczegółowy 1: Wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce

- Porządkowanie rejestru zabytków nieruchomych
- Przygotowanie ratyfikacji Konwencji UNESCO ds. ochrony dziedzictwa podwodnego
- Wypracowanie jednolitych standardów działania konserwatorskiego w odniesieniu do wybranych typów i kategorii zabytków nieruchomych zgodnie z obowiązującą doktryną konserwatorską
- Wzmocnienie instrumentów ochrony krajobrazu kulturowego
- Opracowanie diagnozy prawnej ochrony zabytków ruchomych
- Opracowanie kompleksowego raportu o stanie zachowania zabytków nieruchomych
- Kontynuacja badań w ramach AZP na obszarach szczególnie istotnych ze względu na zagrożenia dla dziedzictwa archeologicznego

Cel szczegółowy 2: Wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków

- Zwiększenie efektywności zarządzania i ochrony zabytków poprzez wdrażanie infrastruktury informacji przestrzennej o zabytkach
- Wypracowanie standardów, pozwalających na lepszy przepływ informacji pomiędzy organami ochrony zabytków a społecznościami żyjącymi w otoczeniu zabytków objętych ochroną
- Podniesienie jakości procesów decyzyjnych w organach ochrony zabytków
- Merytoryczne wsparcie samorządu terytorialnego w ochronie zabytków

Cel szczegółowy 3: Tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji

- Przygotowanie ratyfikacji *Konwencji ramowej Rady Europy w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa*, Faro 2005
 - Wspieranie budowania świadomości społecznej funkcji dziedzictwa kulturowego jako podstawy kształtowania się tożsamości narodowej i społeczności lokalnych
 - Promocja zasobu dziedzictwa za pośrednictwem Internetu
 - Zwiększanie dostępu do zasobu dziedzictwa i ułatwienie jego odbioru społecznego.”
- Kolejnymi dokumentami określającymi strategiczne cele państwa w zakresie ochrony zabytków i opiece nad nimi są:

B/ Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004–2013 (Warszawa 2004) wraz z uzupełnieniem Narodowej Strategii Kultury na lata 2004-2020 (Warszawa 2005), która wskazuje główne kierunki narodowej strategii rozwoju kultury, analizę wykorzystania środków EOG w latach 2004-2006 oraz możliwości finansowania kultury ze środków wspólnotowych na programy operacyjne. **Uzupełnienie Narodowej Strategii Kultury** w latach 2004-2020 przewiduje wprowadzenie Programu Operacyjnego „Dziedzictwo kulturowe”:

„Program realizowany jest w ramach dwóch komplementarnych priorytetów: rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych oraz rozwój kolekcji muzealnych. Podstawowym celem priorytetu 1 jest zwiększanie narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego, kompleksowa rewaloryzacja zabytków, zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki, poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji, wreszcie zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę.”
oraz

Uzupełnienie Narodowej strategii rozwoju kultury na lata 2004-2020:

„Misją strategii jest:

zrównoważony rozwój kultury jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całość historycznego i cywilizacyjnego dorobku polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwój regionów.(..)

Cele uzupełniające:

cel strategiczny/nadrzędny: zrównoważenie rozwoju kultury w regionach częściowe i /uzupełniające:

1. Wzrost efektywności zarządzania sferą kultury.
2. Zmniejszenie dysproporcji regionalnych w rozwoju i dostępie do kultury.
3. Wzrost udziału kultury w PKB.
4. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków.

5. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury kultury.
6. Wzrost uczestnictwa w kulturze.
7. Rozwój szkół artystycznych i zwiększenie liczby godzin edukacji kulturalnej w programach szkolnych.
8. Efektywna promocja twórczości.
9. Promocja polskiej kultury za granicą.
10. Ochrona własności intelektualnej i walka z piractwem.
11. Wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w systemie organizacji działalności kulturalnej i w systemie upowszechniania kultury.
12. Rozwój przemysłów kultury (kinematografia, media, design, wydawnictwa, fonografia)."

C/ Dokumentem służącym wdrożeniu Narodowej Strategii Rozwoju Kultury jest **Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego na lata 2004-2013”** i lata późniejsze. Program ten jest zgodny z narodowym planem rozwoju oraz założeniami do Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami. Podstawą do sformułowania Narodowego Programu Kultury Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego jest uznanie sfery dziedzictwa narodowego za podstawę rozwoju kultury i upowszechniania kultury, a także za potencjał regionów, służący wzrostowi konkurencyjności regionów dla turystów, inwestorów i mieszkańców.

D/ Strategia Rozwoju Kraju 2020.

(Uchwała Nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r.)

„Rząd przyjął średniookresową Strategię Rozwoju Kraju 2020 r., która określa cele rozwojowe Polski na najbliższe osiem lat. Wskazuje ona najważniejsze zadania państwa (wraz z szacunkami finansowymi), które należy zrealizować, by przyspieszyć rozwój kraju i osiągnąć zakładane cele społeczne i gospodarcze. Przyjęcie przygotowanej przez MRR strategii, potwierdza kluczową rolę resortu jako instytucji odpowiedzialnej za dalekosiężne planowanie strategiczne. Strategia proponuje podejście dwukierunkowe, polegające na jednoczesnym usuwaniu barier i słabości polskiej gospodarki oraz wykorzystaniu jej mocnych stron. Oparta jest na scenariuszu stabilnego rozwoju. Główne zadania w tym obszarze to polepszenie sytuacji finansów publicznych oraz wypracowanie nowych przewag konkurencyjnych polskiej gospodarki, opartych na wiedzy, kapitale intelektualnym, kapitale społecznym i rezultatach cyfryzacji. Działania, które należy podjąć to m.in. dalszy rozwój systemu transportowego (poprawa dostępności komunikacyjnej), modernizacja systemu kształcenia w kierunku najbardziej aktualnej wiedzy i rozwoju kreatywności oraz umiejętności współpracy, upowszechnienie modelu uniwersytetu trzeciej generacji, czyli łączącego edukację i badania z wdrażaniem innowacji i biznesem, ułatwienie finansowania działalności przedsiębiorstw czy wsparcie dla cyfryzacji i nowoczesnych technologii. Wspierana będzie także specjalizacja regionów oparta na ich zasobach i możliwościach rozwojowych. Powyższe działania powinny być prowadzone z poszanowaniem środowiska naturalnego.”

2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu:

A. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA:

Strategia rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020-aktualizacja, uchwalona w dniu 29 maja 2006 r. W uchwalonym dokumencie znajdują się zapisy celów i kierunki działań uwzględniające zmiany zewnętrznych i wewnętrznych uwarunkowań rozwoju regionu, a także determinanty unijnej i krajowej polityki regionalnej. Strategia wskazuje kierunki strategiczne ochrony zabytków tj. rozwój, promocja i jej zwiększanie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej regionu w oparciu o walory środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego, rewitalizację obszarów miejskich i wiejskich, wzmocnienie tożsamości lokalnej i aktywizację rynku pracy.

„Ważną przesłanką do podjęcia prac weryfikujących strategię rozwoju województwa jest zapowiedź dalszej decentralizacji programowania rozwoju regionalnego. Dotychczasowy Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego zostanie zastąpiony 16 regionalnymi programami operacyjnymi. Tym samym wzrośnie ranga strategii wojewódzkiej, gdyż stanie się ona bezpośrednią podstawą do projektowania działań operacyjnych.(...) Czynnikiem w istotny sposób wpływającym na wizerunek regionu i standard jakości życia jego mieszkańców są instytucje kultury i zasoby dziedzictwa kulturowego.

Mazowsze spełnia w tej dziedzinie rolę szczególną, z uwagi na znaczenie Warszawy, jako centrum kulturalnego o znaczeniu narodowym z wielością wyspecjalizowanych instytucji kultury i rozrywki. W szczególności jest ona największym w kraju ośrodkiem teatralnym, skupiającym ok. 30 placówek. Ważniejsze instytucje teatralne i muzyczne działają ponadto w Płocku i Radomiu. Liczba tych instytucji, a także przedstawień i koncertów w skali województwa zmniejsza się. Na Mazowszu funkcjonuje około 100 muzeów, w większości w Warszawie, ponad 1000 bibliotek o najliczniejszym księgozborze w kraju, a pod względem liczby zarejestrowanych zabytków region zajmuje 4. miejsce w Polsce. Na Mazowszu znajduje się około 130 historycznych miast, a także cenne krajobrazy historyczne.

Cenną spuścizną stanowią liczne zabytki sakralne (w tym drewniane) oraz budowle fortyfikacyjne (np. Twierdza Modlin) i przemysłowe (np. fabryka sztućców Norblina), a także zespoły dworskie i pałacowo-parkowe. Znaczącym elementem środowiska kulturowego są zabytkowe cmentarze i miejsca bitew wyzwoleńczych z różnych okresów historycznych. (...)Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego będzie realizowana zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem krajowym i wspólnotowym. „

B/ WOJEWÓDZKI PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2012-2015.

(załącznik do Uchwały nr 42/12 Sejmiku Województwa Mazowieckiego):

„Świadome zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego stanowi podstawę wykorzystania jego potencjału dla rozwoju regionu. Włączając dziedzictwo kulturowe w obieg gospodarczy, trzeba jednak pamiętać o zachowaniu priorytetu ochrony dziedzictwa. Wymagana jest przy tym zmiana świadomości społeczeństwa w kwestii ochrony szeroko pojętej przestrzeni kulturowej oraz jej umiejętnego wykorzystania. (..)

Cele, kierunki działań i działania Programu

Cel 1. Ochrona i zachowanie materialnego i niematerialnego dziedzictwa regionu
/Stworzenie trwałych warunków dla poprawy stanu zachowania krajobrazów kulturowych i zabytków oraz ciągłości dziedzictwa kulturowego.

Województwo mazowieckie jest regionem posiadającym bogate zasoby dziedzictwa kulturowego. Jednak stan zachowania znacznej części tego dziedzictwa trudno uznać za zadowalający. Według szacunkowej oceny ponad połowa obiektów zabytkowych wymaga większych lub mniejszych remontów. Najbardziej zagrożoną grupą są zabytkowe dwory i parki czyli zabytki niezwykle ważne w krajobrazie kulturowym regionu. Ochrony wymaga również architektura drewniana stanowiąca znaczący element krajobrazu kulturowego wsi i małych miasteczek. Dla zachowania ciągłości przestrzeni kulturowej istotne jest kształtowanie zabudowy w sposób nawiązujący do tradycji, klimatu i tożsamości miejsc. Na skutek braku planów miejscowych inwestowanie na obszarach historycznych w znacznej mierze odbywa się poza kontrolą. Szczególnie ważne jest zachowanie zasobów dziedzictwa kulturowego na terenach wiejskich, gdzie skala zmian i nasilenie zagrożeń w ostatnim czasie uległo zwiększeniu. Ważną kwestią także jest zabezpieczenie zabytków ruchomych i nieruchomych przed zniszczeniem. (..)

Kierunki działań i działania

1.1. Ochrona i zachowanie wartości dziedzictwa materialnego

- rewaloryzacja i rewitalizacja zdegradowanych obiektów i obszarów historycznych, – zapobieganie niszczeniu cennych obiektów, w tym zabezpieczenia przed pożarem, zalaniem, kradzieżą itp.,
- dbałość o obiekty zabytkowe pozostające w zasobach samorządu województwa,
- wspieranie działań właścicieli i zarządców najcenniejszych zabytków regionu (o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym) w działaniach służących ich utrzymaniu w jak najlepszym stanie,
- ochrona i zachowanie obiektów zagrożonych/szczególnych: architektury drewnianej, dworskiej, przemysłowej, obiektów budownictwa obronnego,
- wypracowanie wspólnie z samorządami lokalnymi programów ochrony zabudowy drewnianej (wiejskiej, małomiasteczkowej i uzdrowiskowej),
- tworzenie płaszczyzny współpracy różnych podmiotów na rzecz usuwania zagrożeń systemowych i konfliktów w sferze opieki nad zabytkami,
- stworzenie we współpracy z Mazowieckim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków bazy dotyczącej zagrożonych zabytków.

1.2. Ochrona zabytków ruchomych

- rozwój placówek muzealnych,
- wsparcie prywatnego muzealnictwa,
- ochrona i konserwacja zabytków ruchomych stanowiących element wystroju i wyposażenia (w tym świątyń),
- zapobieganie niszczeniu cennych obiektów, w tym zabezpieczenia przed pożarem, zalaniem, kradzieżą itp.

1.3. Ochrona zabytków archeologicznych

- identyfikacja zabytków archeologicznych,
- wykonywanie zaleceń konserwatorskich podczas procesów inwestycyjnych,
- ochrona i zachowanie zagrożonych/szczególnych zabytków archeologicznych, cmentarzysk oraz posiadających własną formę krajobrazową.

1.4. Ochrona, dokumentacja i popularyzacja zasobów o szczególnej wartości decydujących o specyfice regionu (najcenniejszych i charakterystycznych)

- podniesienie rangi najcenniejszych zasobów dziedzictwa regionu - rozszerzenie listy miejsc objętych statusem pomnika historii,
- wspieranie i inicjowanie prac badawczych i dokumentacyjnych najcenniejszych obiektów zabytkowych regionu,
- promocja najcenniejszych i charakterystycznych dla regionu obiektów i obszarów zabytkowych,
- propagowanie i wspieranie działań służących szybkiej aktualizacji i uzupełnienia wojewódzkiej i gminnych ewidencji zabytków,
- promocja i wspieranie wdrażania nowoczesnych standardów badań interdyscyplinarnych; promocja badań nieinwazyjnych.

1.5. Ochrona i kreowanie krajobrazów kulturowych zachowujących tożsamość kulturową i walory krajobrazowe, w tym komponowanych ciągów zieleni

- rewitalizacja zabytkowych parków, ogrodów, układów zieleni komponowanej, zabytkowych alei,
- identyfikacja najcenniejszych krajobrazów kulturowych województwa (w regionalnych dokumentach planistycznych),
- wspieranie samorządów lokalnych w działaniach dotyczących tworzenia parków kulturowych,
- integracja systemów ochrony krajobrazu, przyrody i dziedzictwa kulturowego.

1.6. Kształtowanie i ochrona przestrzeni historycznych miast i wsi

- kształtowanie przestrzeni publicznych w nawiązaniu do tradycji miejsca,
- rewitalizacja zabytkowych układów ruralistycznych i urbanistycznych, wypracowanie modelu wdrażania lokalnych programów rewitalizacji historycznych założeń urbanistycznych i ruralistycznych,
- rewaloryzacja zabytkowej zabudowy na obszarach historycznych,
- ochrona panoram zabytkowych miast i wsi,
- zachowanie osi widokowych i zapewnienie właściwej ekspozycji zabytków,
- ochrona i rewaloryzacja małej architektury i zespołów zieleni (komunalnej),
- propagowanie wzorców form budownictwa zgodnego z tradycją lokalną,
- dostosowanie nowej zabudowy do warunków krajobrazowych, lokalnych tradycji budowlanych i gabarytów zabudowy historycznej.

1.7. Rewitalizacja historycznych ośrodków życia kulturalnego

- adaptacja zabytkowych dworów i pałaców na funkcje kulturalne, turystyczne i edukacyjne,

– wspieranie i promocja wydarzeń realizowanych w zabytkowych obiektach (dworach, pałacach, parkach, klasztorach, plebaniach, ośrodkach w zespołach przemysłowych,

1.8. Pielęgnowanie tradycji i lokalnego folkloru w powiązaniu z zasobami dziedzictwa materialnego

- kontynuacja wsparcia i upowszechniania „ginących zawodów”,
- wspieranie i promocja twórczości artystycznej, ludowej,
- ochrona budownictwa ludowego w miejscu lokalizacji,
- podtrzymanie warunków dla wytwarzania tradycyjnych wyrobów kulinarnych,
- rozwój i promocja skansenów,
- upowszechnianie wydawnictw folklorystycznych (audio i video) wraz z przewodnikami i wydawnictwami o regionie.

1.9. Popularyzacja i zwiększanie dostępności do zasobów dziedzictwa

- digitalizacja zasobów dziedzictwa kulturowego,
- promocja projektów zajmujących się digitalizacją i archiwizowaniem dokumentów i fotografii znajdujących się w rękach prywatnych,
- wspieranie rozwoju nowych form udostępniania zbiorów muzealnych,
- zwiększanie dostępności do zabytków poprzez warunkowanie dotacji do prac w obiektach, zabytkowych od publicznego udostępniania tych obiektów,
- prowadzenie portalu internetowego o wielowątkowym profilu na temat dziedzictwa kulturowego (w połączeniu z informacjami turystycznymi).

Cel 2. Kształtowanie tożsamości regionalnej /Kształtowanie tożsamości regionalnej poprzez wykorzystanie walorów zabytkowych/

Województwo mazowieckie jest postrzegane jako region nie posiadający wyraźnej odrębności kulturowej, z którym jego mieszkańcy identyfikują się w niewielkim stopniu. Jako istotny wskaźnik odrębności kulturowej przyjmuje się kultywowanie współcześnie dawnych zwyczajów związanych z obrzędami religijnymi i rodzinnymi. Z tego względu za podstawę procesu kształtowania tożsamości regionalnej Mazowsza należy przyjąć pielęgnowanie i kultywowanie lokalnych zwyczajów, tradycji, umiejętności i produktów. Wzmocnienia wymagają działania służące identyfikacji mieszkańców z „małymi ojczyznami”, a przez nie z całym regionem i z dziedzictwem narodowym. Proces ten uwarunkowany jest także poziomem świadomości społecznej o wartościach materialnych i niematerialnych dziedzictwa regionu. Ważną kwestią jest przy tym kształtowanie świadomości i wrażliwości na potrzebę zachowania wartości środowiska kulturowego oraz rozbudzanie poczucia dumy z dziedzictwa regionu. Szczególną rolę w tym zakresie odgrywa edukacja szkolna dzieci i młodzieży.

Kierunki działań i działania

2.1. Utrwalanie i kształtowanie świadomości mieszkańców o historii i zasobach dziedzictwa kulturowego, w tym regionalnego i lokalnego oraz budowanie i pielęgnowanie wrażliwości na bogactwo przestrzeni kulturowej (..)

2.2. Kształtowanie regionalnej dumy w oparciu o zabytki architektury i budownictwa, krajobraz kulturowy, wydarzenia historyczne oraz działalność wybitnych osób (..)

2.3. Wykorzystanie pamięci historycznej i zasobów dziedzictwa do integracji mieszkańców i stymulowania rozwoju - tworzenie przestrzennych ciągów inicjatyw (..)

2.4. Kreowanie ośrodków budowania tożsamości kulturowej regionu (w ramach pasm turystyczno-kulturowych oraz wskazanych w PZPWM) (..)

2.5. Promocja walorów kulturowych regionu (..)

Cel 3. Wzrost społecznej akceptacji dla ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego regionu /Budowanie klimatu społecznej akceptacji dla ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego regionu (..)

Cel 4. Efektywne zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego regionu oraz kreowanie pasm turystyczno-kulturowych /Efektywne zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego regionu poprzez wykorzystanie zabytków dla funkcji edukacyjnych, kulturalnych i turystycznych oraz kreowanie pasm turystyczno-kulturowych (..)"

C/PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO;

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego- aktualizacja 2013 r.

„Zintegrowana polityka opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury współczesnej

Ochrona dziedzictwa kulturowego jest częścią procesu kształtowania zrównoważonego rozwoju, ładu przestrzennego w województwie i tożsamości kulturowej.

Ustalenia *Zintegrowanej polityki opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury współczesnej* obejmują:

- zarządzanie zasobami dziedzictwa, ochronę i eksponowanie przestrzennych świadectw dziedzictwa, zwłaszcza najbardziej wartościowych zespołów i obiektów służących identyfikacji i promocji przestrzeni kulturowej regionu;
- kształtowanie walorów krajobrazowych województwa oraz ochronę przestrzeni posiadających unikatowe lub specyficzne dla regionu walory krajobrazowe;
- zachowanie różnorodności kulturowej województwa, kształtowanie tożsamości regionalnej i historycznej oraz zapewnienie dostępności do zasobów dziedzictwa zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. (..)

Obiekty i obszary zabytkowe oraz dobra kultury współczesnej powinny być ujęte w dokumentach planowania miejscowego oraz posiadać ustalone w nich warunki i zakresy ochrony oraz zasady zagospodarowania bezpośredniego otoczenia.

W zakresie polityki opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury współczesnej *Plan* ustala:

- Zachowanie ciągłości dziedzictwa kulturowego regionu
- Umiejętne zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego
- Kształtowanie tożsamości regionalnej i budowanie klimatu społecznej akceptacji dla ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego”

D/REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO na lata 2014-2020:

„GOSPODARKA PRZYJAZNA SPOŁECZEŃSTWU

Kultura i dziedzictwo

Województwo mazowieckie zajmuje szczególne miejsce na mapie Polski chociażby z uwagi na jego centralne położenie, ale również ze względu na jego wielkość, najliczniejszą wśród poszczególnych regionów populację mieszkańców oraz bogatą historię i zróżnicowanie etnograficzne. Na obszarze województwa znajduje się wiele unikalnych zabytków, a także nowoczesnych instytucji kultury. Sytuacja ta stwarza dobre warunki do zaspokajania potrzeb kulturalnych i pobudzania kreatywności mieszkańców regionu, jak również przyciągania ruchu turystycznego¹³⁹. Potencjałem regionu są bogate zasoby dziedzictwa kulturowego, m.in. zamki, pałace, dworki, zabytki militarne i miejsca pamięci, bogate i różnorodne tradycje kulturowe oraz liczne ośrodki kultury. Badania tendencji rozwojowych turystyki i agroturystyki na Mazowszu¹⁴⁰ jednoznacznie wskazują, że występuje bardzo małe zainteresowanie Mazowszem jako celem wyjazdów turystycznych. Większość turystów wyjeżdżających na Mazowsze decyduje się na krótkie, jednodniowe wycieczki i nie należy się spodziewać, by stworzenie bazy noclegowej i rozwój infrastruktury turystycznej mógł istotnie wpłynąć na zmianę tych przyzwyczajzeń. Jako cel wyjazdu weekendowego wybiera Mazowsze jedynie 28% jego mieszkańców, przy ponad 70% wyjeżdżających poza granice województwa.

W regionie znajduje się 6487 obiektów nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków, wśród nich 120 układów urbanistycznych, 4719 dzieł architektury i budownictwa, 55 dzieł budownictwa obronnego, 261 obiektów techniki, 351 cmentarzy, 692 parki, 252 ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, około 150 miejsc upamiętniających wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji. Na szczególną uwagę zasługuje obszar Starego Miasta w Warszawie, które zostało wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, stanowiąc wyjątkowy przykład całkowitej rekonstrukcji zespołu historycznego¹⁴¹. Ponadto istnieje szereg obiektów i miejsc, które mają istotne znaczenie historyczne, artystyczne lub kulturowe, pomimo że nie zostały wpisane do rejestru ani ewidencji.

Stan zachowania zabytków w województwie jest zróżnicowany. Duża część z nich wymaga znacznych remontów, stałej opieki i konserwacji. Z uwagi na zły stan techniczny, od 2005 r. z rejestru zabytków województwa wykreślono ok. 70 obiektów nieruchomych¹⁴². Z tego względu niezwykle istotnym jest podjęcie działań zmierzających do poprawy stanu zabytków tak, aby umożliwiły zwiększony dostęp do kultury. (..)

Rewitalizacja (..)

Województwo mazowieckie posiada ogromne potrzeby w zakresie rewitalizacji. Zjawiskiem, które rozwinęło się w kilkunastu ostatnich latach w województwie mazowieckim jest degradacja przestrzeni miast w ich centrach, obszarach starych dzielnic przemysłowych i blokowisk, jak również dróg wyjazdowych z miast¹⁴⁷.

Działania prewencyjne podjęto w tym zakresie wraz z pojawieniem się funduszy unijnych ukierunkowanych na rewitalizację obszarów miejskich. Choć w latach 2004-2010 ze środków europejskich zrealizowano działania rewitalizacyjne w 27 ośrodkach miejskich na kwotę ponad 230 mln zł, to nadal potrzeby są ogromne, na co wskazują Lokalne Plany Rewitalizacji. Wartość potencjalnych projektów przewidzianych do wdrożenia w roku 2011 lub w latach kolejnych szacuje się na 2,37 mld PLN (suma wartości wszystkich projektów uwzględnionych w LPR przekracza 4,4 mld PLN)¹⁴⁹. (...) Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich, zidentyfikowanych jako problemowe stanowi istotną potrzebę regionu, mającą na celu ograniczanie zjawiska eks-urbanizacji i przywracanie im walorów użyteczności gospodarczej, społecznej, kulturowej i środowiskowo - rekreacyjnej.”

Zgodnie z Regionalnym Programem Operacyjnym jednym z celów szczegółowych jest:

„Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego, w tym w szczególności:

- ochrona, modernizacja i renowacja obiektów zabytkowych;
- rozwój zasobów kultury; „

A także:

„Rewitalizacja przestrzeni miejskiej i wiejskiej ukierunkowana na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów społecznych, w tym w szczególności:

- odnowa tkanki miejskiej powiązanej z nadaniem i wzmocnieniem nowych funkcji społeczno-gospodarczych na obszarach problemowych miast;
- likwidowanie izolacji oraz zatrzymanie dalszej degradacji terenów problemowych i funkcjonalnie z nimi powiązanych;
- głęboka przebudowa i adaptacja obszarów zdegradowanych na cele społeczne, gospodarcze i kulturalne.
- poprawa środowiska i estetyki przestrzeni miejskiej oraz udostępnienie terenów dla mieszkańców. (...)

Działania z zakresu dziedzictwa kulturowego i naturalnego mogą znacznie poprawić efekt ożywienia rewitalizowanych i rekultywowanych obszarów. Projekty z zakresu rewitalizacji powinny realizować zintegrowane przedsięwzięcia dotyczące wszystkich aspektów pobudzanych obszarów w tym wykorzystywać zasoby kulturowe. Z drugiej strony, z racji bardzo ograniczonych środków na działania związane z kulturą, należy dążyć do finansowania inwestycji promujących rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego stanowiących element większych przedsięwzięć. Drobne rozproszone projekty nie przyniosą widocznego ożywienia. (...)działania przyczynią się jednocześnie do podniesienia jakości edukacji kulturalnej i artystycznej, która stanowi istotny czynnik w podnoszeniu świadomości wspólnoty regionalnej Mazowsza. Interaktywne uczestnictwo w kulturze oraz wiedza na temat wspólnego dziedzictwa kulturowego dają szansę na zaangażowanie mieszkańców w ochronę zabytków oraz pielęgnowanie obyczajów, obrzędów, „ginących” zawodów, czy rzadkich umiejętności wytwarzania produktów tradycyjnych.”

V. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO NA POZIOMIE GMINY WIEJSKIEJ KAMPINOS:

A/Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

1.Uchwała Nr **XV/56/11** w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego część wsi Wiejca:

(..) Następujące oznaczenie graficzne na rysunku planu są obowiązującymi jego ustaleniami:

1/granica obszaru objętego planem;

2/linie rozgraniczające tereny o różnym przeznaczeniu lub różnych zasadach zagospodarowania;

3/oznaczenie porządkowe terenu (numer) oraz symbol przeznaczenia terenu (litera);

4/ nieprzekraczalna linia zabudowy;

5/strefa ochrony konserwatorskiej – stanowiska archeologiczne;

6/szpalery, rzędy i starodrzewy do ochrony i zachowania;

7/drzewa do ochrony i zachowania;

8/wymiary (m)

(..)

§ 11 Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego, zabytków i dóbr kultury współczesnej:

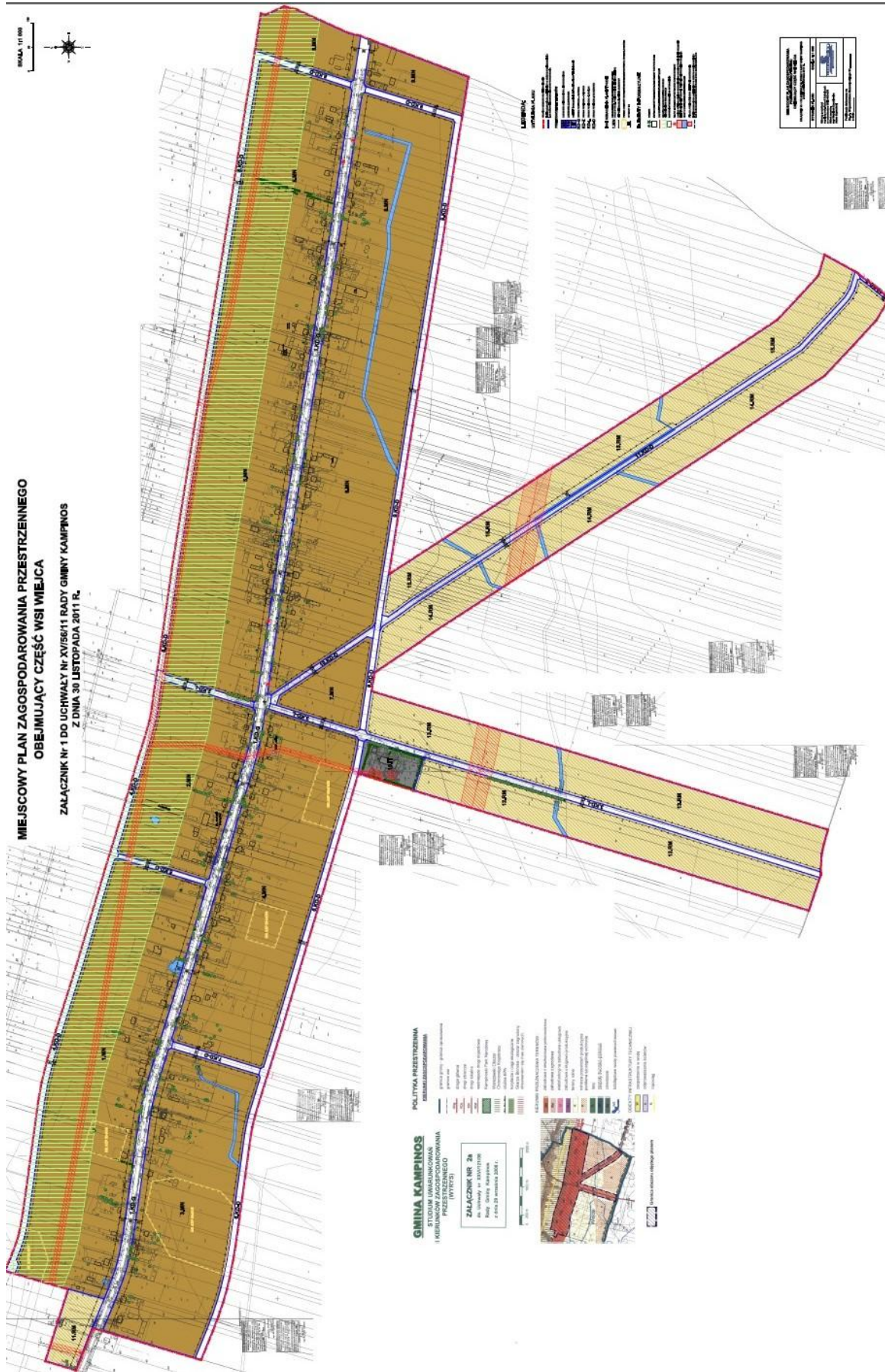
1/ustala się ochronę zabytków archeologicznych – stanowiska archeologiczne, w formie stref ochrony konserwatorskiej (KZ-sa) zgodnie z rysunkiem planu;

2/na obszarze stref ochrony konserwatorskiej- stanowiska archeologiczne (KZ-sa) określonych w punkcie 1;

a/nakazuje się obowiązek uzyskania przez inwestora od wojewódzkiego konserwatora zabytków przed wydaniem pozwolenia na budowę lub zgłoszenia robót budowlanych związanych z wykonywaniem prac ziemnych uzgodnienie zakresu i rodzaju niezbędnych badań archeologicznych,

b/nakazuje się uzyskanie od wojewódzkiego konserwatora zabytków uzgodnienie zakresu i rodzaju niezbędnych badań archeologicznych poprzedzających inne niż wymienione w p.1 roboty ziemne lub zmianę charakteru dotychczasowej działalności w granicach strefy ochrony konserwatorskiej, w tym poszukiwania i wydobywania kopalin, zalesienia gruntów, budowy urządzeń wodnych i regulacji wód;

3/na terenie planu nie występują dobra kultury współczesnej.”

2. Uchwała nr **XLI/181/13** Rady Gminy Kampinos w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmujący wieś Kampinos A:

„**§ 10.** Zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego:

1) dla poszczególnych terenów, z wyłączeniem terenów dróg publicznych ustala się wskaźnik minimalnej powierzchni biologicznie czynnej dla działki budowlanej, wartość, którego podano w ustaleniach szczegółowych dla terenów;

2) ustala się, że wszelka działalność usługowa, produkcyjna i techniczna nie może powodować szkodliwego oddziaływania na środowisko, w szczególności przekraczać dopuszczalnych norm w zakresie emisji szkodliwych substancji, promieniowania elektromagnetycznego, hałasu i wibracji zgodnie z przepisami odrębnymi;

3) wskazuje się na rysunku planu Warszawski Obszaru Chronionego Krajobrazu (WOCHK), dla którego obowiązują przepisy odrębne;

4) ustala się następujące zasady ochrony i kształtowania środowiska:

a) z chwilą wybudowania sieci wodociągowej i kanalizacyjnej ustala się obowiązek podłączenia do nich wszystkich obiektów, w których istnieje lub projektowana jest do realizacji wewnętrzna instalacja wodociągowa i kanalizacyjna,

b) ochronę wód podziemnych poprzez zakaz lokalizacji obiektów, z których odprowadzane zanieczyszczenia lub ich oddziaływanie mogą negatywnie wpłynąć na stan tych wód,

c) zakaz tworzenia i utrzymywania kanałów ściekowych, a także zakaz wprowadzania nieoczyszczonych ścieków sanitarnych do gruntu, wód powierzchniowych i naturalnych zbiorników wodnych w jakiegokolwiek postaci;

5) ustala się zapewnienie standardu akustycznego dla terenów, w rozumieniu przepisów odrębnych, poprzez wskazanie terenów, które należy traktować, jako:

a) przeznaczone „pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną”, odpowiadają tereny oznaczone na rysunku planu kolejnymi numerami oraz symbolem MN, przy czym w przypadku realizacji usług oświaty obowiązują standardy akustyczne jak dla terenów zabudowy związanej ze stałym lub czasowy pobytem dzieci i młodzieży,

b) przeznaczone „na cele rekreacyjno - wypoczynkowe” odpowiada teren oznaczony na rysunku planu symbolem – 3.U, przy czym w przypadku realizacji usług oświaty obowiązują standardy akustyczne jak dla terenów zabudowy związanej ze stałym lub czasowy pobytem dzieci i młodzieży,

c) przeznaczone pod „tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego” – teren oznaczony na rysunku planu symbolem 26.PU;

6) ustala się ochronę przed uciążliwościami związanymi z ruchem kołowym od istniejącej drogi głównej – teren 1.KD-G dla obiektów budowlanych zlokalizowanych na działkach budowlanych przylegających bezpośrednio do w/w drogi, w szczególności pierwszego rzędu zabudowy poprzez nakaz uwzględnienia uciążliwości hałasowych zgodnie z przepisami odrębnymi.

§ 11. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

1) ustala się ochronę zabytków archeologicznych – stanowiska archeologiczne, w formie stref ochrony

konserwatorskiej(KZ-sa), oznaczonych na rysunku planu numerami 56-61/1, 56-61/2, 56-61/3, 56-61/17, 56-

61/27, 56-61/33, 56-61/7, 56-61/52, 56-61/60, 56-61/65, 56-61/66;

2) na obszarze stref ochrony konserwatorskiej – stanowiska archeologiczne (KZ-sa) określonych w pkt 1 i wskazanych na rysunku planu wskazuje się konieczność uzyskania od wojewódzkiego konserwatora zabytków:

- a) zakresu i rodzaju niezbędnych badań archeologicznych przed wydaniem pozwolenia na budowę lub zgłoszenia robót budowlanych związanych z wykonywaniem prac ziemnych,
- b) zakresu i rodzaju niezbędnych badań archeologicznych poprzedzających inne niż wymienione w lit. a) roboty ziemne lub zmianę charakteru dotychczasowej działalności w granicach strefy ochrony konserwatorskiej,
- w tym poszukiwania i wydobywania kopalin, zalesienia gruntów, budowy urządzeń wodnych i regulacji wód;
- 3) Na terenie obszaru planu nie występują dobra kultury współczesnej. „

V.B/STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY KAMPINOS, Zał. Do Uchwały Nr **XXVI/121/08** Rady Gminy Kampinos:

„Po szczegółowej analizie wszystkich scharakteryzowanych w rozdz. III uwarunkowań rozwoju gminy przyjęto następujący podział gminy na strefy funkcjonalno – przestrzenne:

A. Teren Kampinoskiego Parku Narodowego. Granice Parku określone są w Rozporządzeniu RM w sprawie Kampinoskiego Parku Narodowego z dnia 25 września 1997 r. (Dz. U. nr 132, poz. 876), natomiast zasady jego zagospodarowanie zostały określone w Planie Ochrony KPN opracowanym przez Narodową Fundację Ochrony Środowiska (corocznie potwierdzane w zadaniach ochronnych Parku zatwierdzanych przez Ministra Środowiska). Z wytycznych tych wynika, że teren ten jest nieprzydatny dla wszelkich form zagospodarowania nie związanego bezpośrednio z Parkiem, z wyłączeniem terenów nie przeznaczonych do wykupu na rzecz Parku.

B. Teren otuliny Kampinoskiego Parku Narodowego położony na południe od Parku. Plan Ochrony KPN postulował dla tego terenu różnego rodzaju ograniczenia ze względu na sąsiedztwo Parku oraz przynależność tego terenu do Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Biorąc pod uwagę pełnione przez ten obszar funkcje ochronne Parku dopuszcza się tu różne formy zagospodarowania z wyjątkiem obiektów uciążliwych, powodujących przekroczenia standardów jakości środowiska.

C. Teren południowej części gminy, poza granicami otuliny KPN, o najdogodniejszych warunkach dla rozwoju aktywnej działalności gminy. Przyjmuje się na tym terenie harmonijne współistnienie projektowanych usług i przemysłu, zabudowy mieszkaniowej oraz zaplecza turystyki i rekreacji z maksymalną ochroną istniejących wartości przyrodniczych i preferowaniem dolesień.(...)

KIERUNKI I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.

Ustala się najważniejsze kierunki działań jakie determinuje potrzeba ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków :

Bezwzględną ochronę zabytków kubaturowych oraz zespołów dworsko-parkowych wpisanych do rejestru Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków, wymienionych w pkt 13.2 „Uwarunkowań...” i wyeksponowanie ich w strukturze funkcjonalno-przestrzennej obszarów przyległych. Dla niektórych zabytków istotne jest również zachowanie perspektyw widokowych w ciągach komunikacyjnych prowadzących do miejsc ich lokalizacji.

Możliwie najpełniejsze zachowanie zespołów dworsko-parkowych w Łazach i Szczytnie, alei parkowej Łazy-Zawady i dość licznych obiektów budowlanych kubaturowych nie

wpisanych do rejestru zabytków ale znajdujących się w ewidencji Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków wymienionych w pkt 13.2 „Uwarunkowań...”.

Uszczegółowienie zasad ochrony obiektów zabytkowych (n. p. przez ustalenie stref ochrony konserwatorskiej), nastąpi na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania

przestrzennego w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Zakaz naruszania istniejącego stanu zabytkowego kurhanu we wsi Strzyżew (stanowisko archeologiczne nr 56-60/11, pokazane na planszy graficznej POLITYKA PRZESTRZENNA – KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I DÓBR KULTURY), poza badaniami archeologicznymi, pracami porządkowymi lub rekonstrukcyjnymi, prowadzonymi za zezwoleniem wojewódzkiego konserwatora zabytków. Kurhan docelowo powinien być zrekonstruowany i odpowiednio wyeksponowany i zabezpieczony.

Ze względu na dużą wartość naukową należy dążyć do wykluczenia z zainwestowania pozostałych stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków i pokazanych na planszy graficznej POLITYKA PRZESTRZENNA - KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I DÓBR KULTURY (n-ry stanowisk **56-60/16, 56-60/27, 56-60/29, 56-61/11**).

Szczegółowe wytyczne konserwatorskie dla zabytków archeologicznych będą każdorazowo określone podczas sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Ilość stanowisk i zasięg stref ochrony konserwatorskiej, które należy uwzględnić w planach, ze względu na nowe ustalenia mogą ulegać zmianom i dlatego należy je uściślać na etapie tuż po przystąpieniu do sporządzania planu. Rezygnuje się z formułowania kierunków i zasad ochrony dóbr kultury współczesnej, gdyż dobra te (Aleja III Tysiąclecia w Granicy) z racji swego położenia są chronione zarówno w ramach ochrony Kampinoskiego Parku Narodowego jak i ochrony zabytkowej osady puszcząńskiej w Granicy.(..)

INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM.

Również konsekwencją kierunków rozwoju ustalonych niniejszym STUDIUM jest następujący wykaz ważniejszych inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym :

-Ochrona obszaru NATURA 2000 (pokrywającego się z Kampinoskim Parkiem Narodowym) jako element polityki Unii Europejskiej.

-Ochrona i turystyczne zagospodarowanie Kampinoskiego Parku Narodowego wraz z jego otuliną, a także zabytków kubaturowych.

-Ochrona alei parkowej Łazy – Zawady i cennych stanowisk archeologicznych.

-Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 580 oraz istniejącej sieci dróg powiatowych.

-Budowa zbiornika retencyjnego „Gnatowice – Zawady” m. in. o funkcji przeciwpowodziowej i proekologicznej oraz innych przedsięwzięć w ramach ponadlokalnego programu specjalnego „Dolina Utraty”.

-Realizacja zadań w ramach ponadlokalnego programu specjalnego „Zielony Szlak Rowerowy Mazowsza”.

V.C. Strategia rozwoju Gminy Kampinos do roku 2020 (uchwała Rady Gminy Kampinos nr IX/71/03 z dnia 28 kwietnia 2003 roku):

„Znajdujące się na terenie Gminy Kampinos obszary i obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz objęte ochroną konserwatorską:

· obszary i obiekty postulowane bądź wpisane do rejestru zabytków:

-**Kampinos:** kościół parafialny z XVIII w.; dwór z XVIII w. wraz z parkiem przy drodze Leszno – Sochaczew; dom przy ul. Chopina 23;

-**Krubice:** dwór z lat 20-tych XX w. (Podkampinos);

-**Łazy:** dwór z XIX w. z parkiem;

-**Szczytno:** dwór z XIX w. wraz z parkiem;

-**Strzyżew:** dwór z I poł. XIX w.;

-**Zawady:** kościół parafialny z XIX w.; cmentarz;

Na terenie Gminy Kampinos istnieje znaczna ilość stanowisk archeologicznych.

W stosunku do obszarów stanowisk archeologicznych – wpisanych do rejestru zabytków i objętych ochroną konserwatorską należy przyjąć, że ochrona bezwzględna należy otoczyć stanowisko nr 56-60111 – kurhan starożytny we wsi Strzyżew oraz obiekty wymienione w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kampinos.”

VI. CELE PROGRAMU W ŚWIETLE USTAWY Z DNIA 23 LIPCA 2003 R. O OCHRONIE ZABYTEKÓW I OPIECE NAD ZABYTEKAMI, ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE, CEL STRATEGICZNY, PRIORYTETY I HARMONOGRAM DZIAŁAŃ DLA GMINY KAMPINOS;

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określa, iż opracowanie programu opieki nad zabytkami ma na celu:

1. Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania przestrzennego kraju;
2. Uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
3. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanów ich zachowania,
4. Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
5. Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
6. Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
7. Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

DZIAŁANIA DOTYCZĄCE OBIEKTÓW ZABYTEKOWYCH I STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH OBJĘTYCH OCHRONĄ KONSERWATORSKĄ ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W REJESTRZE ZABYTEKÓW, WYMAGAJĄ UZYSKANIA POZWOLENIA MAZOWIECKIEGO WOJEWÓDZKIEGO KONSERWATORA ZABYTEKÓW I WINNY BYĆ REALIZOWANE PRZY UWZGLĘDNIENIU PRZEPISÓW ODREBNYCH Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTEKÓW, ZAŚ PRACE BUDOWLANE PRZY OBIEKTACH ZABYTEKOWYCH UJĘTYCH W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTEKÓW WYMAGAJĄ UZYSKANIA OPINII MAZOWIECKIEGO WOJEWÓDZKIEGO KONSERWATORA ZABYTEKÓW W WARSZAWIE.

Celem strategicznym Programu jest intensyfikacja ochrony i opieki nad zasobem dziedzictwa kulturowego oraz promocja Gminy wiejskiej Kampinos.

Należy pamiętać, że są to działania wieloletnie, zaś część z nich może być realizowana w ramach zadań własnych w stosunku do zabytków będących własnością Gminy, dostosowanych do możliwości finansowych Gminy. Priorytety nie są nakazem, stanowią propozycje, które będą realizowane z inicjatywy władz gminnych. Program opieki nad zabytkami pełni funkcję promocyjną i informacyjną, jest również raportem o stanie dziedzictwa kulturowego w Gminie oraz wskazuje działania zmierzające do jego poprawy. Realizacja zdefiniowanych i wytyczonych celów w tym zakresie powinna pomóc Gminie Kampinos w zachowaniu dziedzictwa kulturowego. Działania te powinny być realizowane zgodnie z hierarchią i kontrolowane na każdym etapie.

Priorytety:

Priorytet I: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego.

Kierunek działania: zahamowanie degradacji zasobu zabytków gminnych.

Zadania: pozyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków gminnych oraz pomoc w ich uzyskaniu dla właścicieli zabytków nieruchomości.

Priorytet II: Rozszerzanie zasobu i jego ochrony w Gminie Kampinos.

Kierunek działania: rozszerzanie Gminnej ewidencji zabytków oraz jej terminowa aktualizacja.

Kierunek działania: pozyskiwanie co 2 lata informacji od właścicieli obiektów włączonych do GEZ o przeprowadzonych remontach.

Kierunek działania: aktualizacja Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego oraz planów miejscowych o informacje nt. zabytków wykreślonych z GEZ oraz nowych, do niej włączonych.

Priorytet III: Kształtowanie krajobrazu kulturowego i jego ochrona.

Kierunek działania: zespolenie działań w zakresie ochrony środowiska kulturowego i naturalnego, przyrodniczego.

Zadanie: egzekwowanie/ przestrzeganie zapisów dot. działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną.

Priorytet IV: Promocja zasobu dziedzictwa kulturowego Gminy Kampinos.

Kierunek działania: udostępnienie informacji dot. dziedzictwa kulturowego.

Zadanie: udostępnienie wykazu Gminnej ewidencji zabytków oraz Gminnego programu opieki nad zabytkami na stronie www. Urzędu Gminy w Kampinosie.

HARMONOGRAM DZIAŁAŃ GMINY WIEJSKIEJ KAMPINOS W ZAKRESIE OPIEKI NAD ZABYTKAMI:

1.Nieżwłocznie:

-zamieszczenie Gminnej ewidencji zabytków i Gminnego programu opieki nad zabytkami na stronie www. Gminy Kampinos;

2.Na bieżąco:

-rozszerzanie Gminnej ewidencji zabytków;

-uwzględnienie ochrony zabytków w Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego;

-uwzględnianie w Planach miejscowych zadań ochronnych;

-współpraca z wojewódzkimi służbami ochrony zabytków w zakresie podejmowanych działań przy zabytkach ujętych w gminnej ewidencji zabytków;

-uwzględnianie w planach zadań finansowych gminy niezbędnych robót remontowo-konserwatorskich przy zabytkach stanowiących własność komunalną i wspieranie działań przy zabytkach, podejmowanych przez inne podmioty;

-wykorzystywanie środków unijnych, rządowych, samorządowych i prywatnych na poprawę stanu zabytków;

3. Co dwa lata:

- pozyskiwanie informacji od właścicieli obiektów włączonych do GEZ o przeprowadzonych remontach;
- monitorowanie, przegląd obiektów zabytkowych ujętych w GEZ;
- sprawozdanie Wójta Radzie Gminy z realizacji założeń GPONZ (zgodnie z art. 87 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami);

4.Co 4 lata:

- aktualizacja GEZ i GPONZ.

VII. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA ZASOBÓW:

1. zarys historii Gminy wiejskiej Kampinos:

„Puszcza Kampinoska swoją nazwę wzięła od miejscowości Kampinos. Etymologia nazwy nie jest do końca wyjaśniona. W 1489 r. pojawia się określenie Kampinos (Cappinos). Do dzisiaj nie wiadomo jednak skąd sama nazwa pochodzi. Dość prawdopodobne wydaje się, że od łacińskich słów *campus noster* (nasze pola).

Słowa te pojawiły się w średniowiecznych dokumentach. Przez długi czas pochodzenie nazwy wywodzono od wypowiedzianych przez polującego w okolicach Puszczy Kampinoskiej króla Jana III Sobieskiego słów: „*ubi campi nos fuimus*” (tam byliśmy, gdzie pola). Jeszcze inna hipoteza wywodzi ją od stanowiącej typowy element krajobrazu puszczy kępy wśród bagien, nazywanej przez miejscową ludność *kampa*. Inna wersja podaje, że nazwa osady pochodzi od gwarowego wyrazu „*kąpina*” oznaczającego teren krzaczasty, nieco wzniesiony. Jednak miejscowość była wzmiankowana w 1377 roku jako Białe Miasto. Nazwa pierwotna pochodziła od wydmy i błot zwanych bieliniami. W 1414 roku Białe Miasto otrzymało prawa miejskie. Te prawa utrzymywało przez półtora wieku. Do połowy XVI wieku znacząco wzrasta liczba ludności. Przez półwiecze wzrasta z 15 w roku 1496 do 42 kmieci. W 1557 roku wymienia się Kampinos dalej jako miasto, lecz 22 lata później jako osadę puszczańską.

W II połowie XVI wieku znajdowało się 8,25 łana kmiecego oraz łan wójtowski. Stanowił z okolicznymi lasami królewszczyznę, należącą do starostwa mszczonowskiego. Według lustracji XVII wiecznych w Kampinosie znajduje się 4,5 włók zagospodarowanych i 4 puste. W tym okresie było w Kampinosie 51 mieszkańców. Począwszy od XVI stulecia dobra Kampinoskie posiadali: Radziejowscy, Jan Szambek, Jerzy Mniszech, podkomorzy W. Ks. Lit., Henryk Bruehl, generał artylerii konnej, pierwszy minister króla Augusta III, Karol Bruehl, generał, Franciszek Ksawery Branicki oraz Gutakowski. Franciszek Branicki, łowczy koronny, zarządzał starostwem kampinoskim, które składało się z puszczy kampinoskiej, wsi Wiejca i Wilków. Pierwsza informacja o zabudowaniach dworskich pochodzi z 1788 roku, które wówczas należały do Ludwika Gutakowskiego /1738- 1811/, herbu Gutak. Kształcił się w Collegium Nobillium, został szambelanem królewskim. Pełnił funkcję prezesa Rady Najwyższej Narodowej, był wreszcie posłem sejmowym. Na początku XIX wieku stanowił własność Adama Brońca, wielkiego marszałka cesarsko-królewskiego dworu polskiego i jego żony Marianny z Dorpowskich 1o voto Grudzińskiej.

W tym czasie w Kampinosie znajduje się 409 mieszkańców oraz 48 domów. Od 1838 roku dwór w posiadaniu Michała Staszewskiego, naczelnika sekcji ekonomicznej w rządzie gubernialnym mazowieckim. W czasie powstania styczniowego w dworze stacjonował sztab powstańczy Zygmunta Padewskiego, który zorganizował powstańczy oddział. W 1870 roku został oddzielony od dóbr rządowych. Posiadał on 1333 morgi, w tym ogrodów i gruntów ornych 562, łąk 273, lasu 311. Znajdowało się 11 budynków murowanych, 15 drewnianych, ponadto gorzelnia i browar. Od 1872 roku folwark należał do Romualda Nowickiego. Kolejnym właścicielem został Ignacy Łaszczyński, ożeniony z Halpertówną. Po nim jego córka Anna Zofia z mężem Adamem Józefem Florianem de Verbno Łaszczyńskim.

Dwór w Kampinosie wzniesiony został w II ćwierci XIX wieku dla Adama Brońca. W okresie międzywojennym znajdowało się tam przedszkole oraz pensjonat letni personelu nauczycielskiego oraz uczniów gimnazjum i seminarium Z. Wołoskiej. W roku 1933 z okazji rocznicy powstania styczniowego zorganizowano uroczystość na którą przybył Ignacy Mościcki. Po wojnie pełnił funkcję schroniska PTTK. W sierpniu 1944 r.

Kampinos był opanowany przez oddziały Armii Krajowej – grupa Kampinos.” -Strategia rozwoju Gminy Kampinos do roku 2020.

„Pierwsza wzmianka o lokowanej na prawie chełmińskim miejscowości zwanej Białym Miastem pochodzi z 1377 roku. W 1414 r. książę mazowiecki nadał tytuł wójta Kampinosu Czestkowi z Kocięcina. Przyznane w tym samym roku prawa miejskie miejscowość utrzymywała przez blisko półtora wieku. W drugiej połowie XV wieku Kampinos należał do dóbr książąt mazowieckich. W 1508 roku król Zygmunt Stary oddał miasto w dzierżawę Andrzejowi Radziejowskiemu, kasztelanowi sochaczewskiemu i staroście rawskiemu, a ten przekazał je swoim synom. W 1557 roku Kampinos był jeszcze miastem, natomiast 22 lata później - zaledwie osadą puszcząską. W II połowie XVI wieku jego powierzchnia wynosiła 8,25 łana kmiecego oraz łan wójtowski. Kampinos stanowił wraz z okolicznymi lasami królewszczyznę należącą do starostwa mszczonowskiego. Począwszy od XVI stulecia dobra kampinoskie posiadali m.in.: wielki kanclerz koronny - Jan Szembek, generał artylerii konnej i pierwszy minister króla Augusta III - Jerzy Mniszech, łowczy koronny - Franciszek Ksawery Branicki. W XVII wieku posesorką dzierżawy kampinoskiej była królowa Maria Ludwika. Wówczas to wybudowano drewniany kościół, młyn i karcznię. Ostatnim zarządcą Kampinosu - aż do momentu upadku Rzeczypospolitej w 1795 roku - był szambelan królewski Ludwik Gutakowski. Z Kampinosu wyruszali na łowy Jan III Sobieski i Stanisław August. W czasie powstania styczniowego w miejscowym późnoklasycystycznym dworze stacjonował sztab powstańczy Zygmunta Padlewskiego. Obiekt został wybudowany w pierwszej połowie XIX wieku dla Adama Brońca. W okresie międzywojennym znajdowało się tam przedszkole oraz pensjonat letni personelu nauczycielskiego i uczniów gimnazjum, a w latach okupacji hitlerowskiej mieściła się placówka żandarmerii. Po wojnie dwór pełnił funkcję schroniska PTTK. Obecnie jest on własnością prywatną. 15 września 1968 roku wieś Kampinos odznaczona została Krzyżem Grunwaldu III klasy nadanym jej mieszkańcom i ludności okolicznych wsi puszcząskich za ich patriotyczną postawę oraz w hołdzie bojownikom o wolność.”- <http://www.kampinos.pl/kat/id/14>

VII. 2.zabytki Gminy Kampinos:

a. obiekty wpisane do Rejestru Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków:

1.leśniczówka z zespołu zabudowy drewnianej na terenie wsi Granica, ob. stacja monitoringu, 1919 r. nr Rej. zab. 1268 z dnia 25.03.2003 r.

2. leśniczówka z zespołu zabudowy drewnianej na terenie wsi Granica, 1919 r., nr Rej. zab. 1268 z dnia 25.03.2003

3. leśniczówka z zespołu zabudowy drewnianej na terenie wsi Granica, tzw. kasjerówka ob.. muzeum przyrodnicze, 1919 r. nr Rej. zab. 1268 z dnia 25.03.2003 r.

4. Granica, układ ruralistyczny, teren dawnej wsi puszczańskiej (skansen), nr Rej. zab. 1268 z dnia 25.03.2003

5. Granica, zagroda Połcia (dom, studnia, stodoła), nr Rej. zab. 1268 z dnia 25.03.2003

6. Granica, zagroda Widymajera (dom, drewnutnia, spichlerz, obora, piwnica), nr Rej. zab. 1268 z dnia 25.03.2003

7. Granica, zagroda Wiejckiej (dom, obora, szopa, spichlerz, stodoła), nr Rej. zab. 1268 z dnia 25.03.2003

8. Kampinos, dwór, 2 ćw. XIX w., nr Rej.zab. 1042/605

9. Kampinos, park, 2 ćw. XIX w., nr Rej.zab. 1042/605

10. Kampinos, kościół par. pw. Wniebowzięcia najświętszej Maryi Panny, 1773-1782, nr Rej. zab. 1041/604

11. Kampinos, plebania z zielenią, ob. klub abstynenta, ok. poł. XIX w., nr Rej. zab. 1239

12. Łazy, oficyna dworska, XVIII/ XIX W., L.80 XIX W. nr Rej. zab. 661

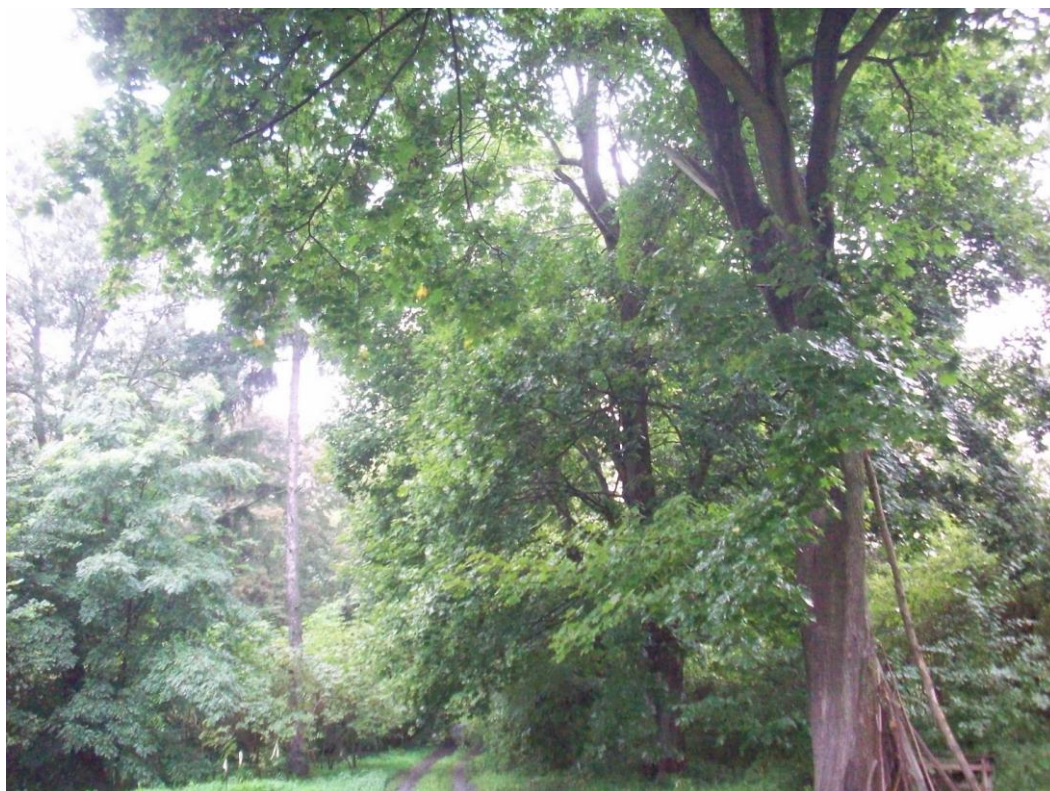
13. Łazy, park dworski, poł. XIX w., nr Rej. zab. 661

14. Podkampinos (d. Krubice), dwór, l. 20 XX w., Rej. zab. nr 1532

15. Podkampinos (d. Krubice), park krajobrazowy z alejkami dojazdowymi, pocz. XX w.,
Rej. zab. nr 1532

16. Strzyżew, dwór, I poł. XIX w., nr Rej. zab. 1109/611

17. Strzyżew, park dworski, I poł. XIX w., nr Rej. zab. 1109/611

b. obiekty uznane za zabytkowe w Gminie wiejskiej Kampinos;
Wykaz zabytków nieruchomych ujętych w Gminnej ewidencji zabytków Gminy
Kampinos:

1. Bromierzyk, kaplica św. Teresy, 1937 r.;
2. Granica, cmentarz wojenny;
3. Granica, kaplica, 1918 r.;
4. **Granica, leśniczówka z zesp. zabudowy drewnianej, wsi Granica, stacja monitoringu, 1919;**
5. **Granica, leśniczówka z zesp. zabudowy drewnianej, wsi Granica, XIX/ XX;**
6. **Granica, Muzeum Puszczy kampinoskiej, XIX/ XX;**
7. **Granica, układ ruralistyczny, skansen., XIX/ XX w.;**
8. **Granica, zagroda Połcia, dom;**
9. **Granica, zagroda Połcia, stodoła;**
10. **Granica, zagroda Połcia, studnia;**
11. **Granica, zagroda Widymajera, dom;**
12. **Granica, zagroda Widymajera, drewniany budynek;**
13. **Granica, zagroda Widymajera, obora;**
14. **Granica, zagroda Widymajera, piwnica;**
15. **Granica, zagroda Widymajera, spichlerz;**
16. **Granica, zagroda Widymajera, stodoła;**
17. **Granica, zagroda Wiejckiej, dom;**
18. **Granica, zagroda Wiejckiej, obora;**
19. **Granica, zagroda Wiejckiej, spichlerz;**
20. **Granica, zagroda Wiejckiej, stodoła;**

- 21. Granica, zagroda Wiejckiej, szopa;**
 22. Kampinos, cmentarz przykościelny, 1700 r.;
23. Kampinos, cmentarz parafialny;
- 24. Kampinos, dwór, 2 ćw. XIX w.;**
25. Kampinos, park dworski, 2 ćw. XIX w.;
26. Kampinos, Kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP, 1773-1782;
27. Kampinos, ul. Chopina 24, plebania z zielenią, ob. Klub Abstynenta, ok. poł. XIX w.;
 28. Kampinos, ul. Chopina, dzwonnica, XVIII-XIX w.;
29. Karolinów, cmentarz kolonistów, II poł. XIX w.;
- 30. Łazy 54, oficyna dworska, XVIII/ XIX w., L.80 XIX w.;**
31. Łazy, park krajobrazowy, poł. XIX w.;
 32. Łazy- Zawady, aleja parkowa, XIX w.;
33. Narty, mogiła zbiorowa l.40 XX w.;
- 34. Podkampinos (d. Krubice), dwór, l. 20 XX w.;**
35. Podkampinos(d.Krubice), park krajobrazowy z alejkami dojazdowymi, pocz. XX w.
36. Strzyżew, dwór, I poł. XIX w.;
37. Strzyżew, park dworski, I poł. XIX w.;
 38. Szczytno, dwór, ok. poł. XIX w.;
39. Szczytno, oficyna dworska, ok. poł. XIX w.;
40. Szczytno, park dworski, ok. poł. XIX w.;
41. Zawady, cmentarz parafialny, II poł. XVIII w.;
42. Zawady, cmentarz przykościelny, k. XIV w.;
43. Zawady 1, dwór, 1 ćw. XIX w.;
44. Zawady, kaplica grobowa, po 1872 r.;
45. Zawady, Kościół par. pw. Św. Doroty, 1899-1905;
46. Zawady, plebania, 1920-25, 2008 r.

Wykaz stanowisk archeologicznych Gminy Kampinos:

1. AZP 3/56-61/3 Kampinos A;
2. AZP 7/55-62/9 Kampinoski Park Narodowy;
3. AZP 9/56-60/2 Grabnik;
4. AZP 1/55-61/1 Granica;
5. AZP 1/55-60/1 Bromierzyk;
6. AZP 1/56-60/11 Strojec/ Brogi;
7. AZP 1/56-61/2 Kampinos A;
8. AZP 2/55-61/1 Bieliny;
9. AZP 2/55-62/6 Kampinoski Park Narodowy;
10. AZP 2/56-60/3 Strojec/ Brogi;
11. AZP 2/56-61/2 Kampinos A;
12. AZP 3/55-60/2 Łazy Leśne;
13. AZP 3/55-62/7 Kampinoski Park Narodowy;
14. AZP 3/56-60/1 Rzęszyce;
15. AZP 4/55-62/8 Kampinoski Park Narodowy;
16. AZP 4/56-60/1 Wola Pasikońska/ Lisie Nory;
17. AZP 4/56-61/4 Kampinos A;
18. AZP 5/55-60/1 Budki Żelazowskie;
19. AZP 5/56-60/2 Wola Pasikońska;

20. AZP 5/56-61/5 Kampinos A;
21. AZP 6/55-60/1 Pindal;
22. AZP 6/56-60/3 Wola Pasikońska;
23. AZP 6/56-61/1 Wiejca;
24. AZP 7/55-60/2 Pindal;
25. AZP 7/55-61/1 Józefów;
26. AZP 7/56-60/4 Wola Pasikońska;
27. AZP 7/56-61/14 Kampinos A/ Wiejca;
28. AZP 8/55-60/3 Pindal;
29. AZP 8/56-60/1 Grabnik;
30. AZP 8/56-61/2 Wiejca;
31. AZP 9/56-61/3 Wiejca;
32. AZP 10/56-60/1 Komorów;
33. AZP 10/56-61/1 Prusy;
34. AZP 11/55-61/2 Józefów;
35. AZP 11/55-62/10 Kampinoski Park Narodowy Zamczysko;
- 36. AZP 11/56-60/1 Strzyżew, Rej. Zab. Nr A-1133;**
- 37. AZP 11/56-61/2 Prusy, Rej. Zab. Nr A-1615;**
38. AZP 12/55-61/3 Koszówka;
39. AZP 12/56-60/8 Strzyżew;
40. AZP 13/55-61/3 Józefów/ Narty;
41. AZP 13/56-60/1 Szczytno;
42. AZP 14/55-60/2 Bromierzyk;
43. AZP 14/56-60/2 Szczytno;
44. AZP 14/56-61/1 Kampinos;
45. AZP 15/55-60/3 Bromierzyk;
46. AZP 15/56-60/3 Szczytno;
47. AZP 15/56-61/1 Koszówka;
48. AZP 16/55-60/3 Bieliny;
- 49. AZP 16/56-60/4 Szczytno, Rej. Zab. Nr A-1614;**
50. AZP 16/56-61/4 Wiejca;
51. AZP 17/55-60/4 Bieliny;
52. AZP 17/56-60/5 Szczytno;
53. AZP 17/56-61/2 Koszówka;
54. AZP 18/55-60/2 Budki Żelazowskie;
55. AZP 18/55-61/4 Józefów/ Narty;
56. AZP 18/56-60/6 Szczytno;
57. AZP 18/56-61/6 Kampinos A;
58. AZP 19/55-60/5 Bieliny;
59. AZP 19/55-61/1 Łazy Leśne/ Zalasek;
60. AZP 19/56-60/7 Szczytno;
61. AZP 19/56-61/2 Kampinos;
62. AZP 20/55-60/6 Bieliny;
63. AZP 20/56-60/1 Skarbikowo;
64. AZP 20/56-61/3 Kampinos;
65. AZP 21/55-61/2 Granica;
66. AZP 21/56-61/4 Kampinos;
67. AZP 22/55-61/3 Granica;
68. AZP 22/56-60/5 Wola Pasikońska;

69. AZP 22/56-61/5 Kampinos;
70. AZP 23/56-60/3 Skarbikowo;
71. AZP 23/56-61/6 Kampinos;
72. AZP 24/56-60/2 Pasikonie;
73. AZP 25/56-60/1 Zawady;
74. AZP 25/56-61/2 Kwiatkówek;
75. AZP 26/56-60/2 Zawady;
76. AZP 26/56-61/3 Prusy;
77. **AZP 27/56-60/2 Stare Gnatowice/ Nowe Gnatowice, Rej. Zab. Nr A-1581;**
78. AZP 27/56-61/5 Kampinos A;
79. AZP 28/55-60/1 Kirsztajnow;
80. AZP 28/56-60/4 Skarbikowo;
81. AZP 28/56-61/6 Wiejca;
82. AZP 29/55-60/4 Pindal;
83. **AZP 29/56-60/1 Pasikonie, Rej. Zab. Nr A-1579, ;**
84. AZP 29/56-61/7 Wiejca;
85. AZP 30/56-60/6 Wola Pasikońska;
86. AZP 30/56-61/8 Wiejca;
87. AZP 31/56-60/3 Strzyżew;
88. AZP 31/56-61/9 Wiejca;
89. AZP 32/56-60/1 Strojec;
90. AZP 33/56-60/2 Komorów;
91. AZP 33/56-61/7 Kampinos A;
92. AZP 34/56-60/1 Łazy;
93. AZP 34/56-61/1 Podkampinos;
94. AZP 35/56-60/8 Szczytno;
95. AZP 35/56-61/7 Kampinos;
96. AZP 32/56-61/10 Wiejca;
97. AZP 36/56-61/8 Kampinos;
98. AZP 37/56-61/8 Kampinos A;
99. AZP 37/56-62/1 Kampinoski Park Narodowy;
100. AZP 38/56-61/9 Kampinos;
101. AZP 39/56-61/3 Komorów;
102. AZP 40/55-60/3 Bromierzyk;
103. AZP 40/56-61/10 Kampinos;
104. AZP 41/56-61/2 Podkampinos/ Krubice;
105. AZP 42/56-61/4 Komorów;
106. AZP 43/55-60/5 Bromierzyk;
107. AZP 44/56-61/11 Wiejca;
108. AZP 45/56-61/5 Komorów;
109. AZP 48/56-61/9 Kampinos A;
110. AZP 50/55-60/6 Bromierzyk;
111. AZP 50/56-61/3 Podkampinos/ Krubice;
112. AZP 52/56-61/10 Kampinos A;
113. AZP 53/56-61/4 Podkampinos;
114. AZP 54/56-61/16 Wiejca;
115. AZP 57/55-60/3 Kirsztajnow;
116. AZP 58/55-60/5 Pindal;
117. AZP 60/55-60/6 Pindal;

118. AZP 60/56-61/11 Kampinos A;
119. AZP 61/56-61/5 Podkampinos/ Krubice;
120. AZP 62/56-61/7 Podkampinos/ Krubice;
121. AZP 63/55-60/3 Grabnik;
122. AZP 63/56-61/8 Podkampinos/ Krubice;
123. AZP 64/55-60/7 Pindal;
124. AZP 65/55-60/8 Pindal;
125. AZP 65/56-61/12 Kampinos A;
126. AZP 66/56-61/13 Kampinos A;
127. AZP 67/56-61/12 Wiejca;
128. AZP 68/56-61/6 Podkampinos/ Krubice;
129. AZP 69/56-61/13 Wiejca;
130. AZP 70/56-61/14 Wiejca;
131. AZP 72/56-61/15 Wiejca;
132. AZP 80/56-61/11 Kampinos;
133. AZP 81/56-61/2 Kampinoski Park Narodowy;
134. AZP 24/56-61/1 Kwiatkówek.

W Gminnej ewidencji zabytków znajdują się:

- 1) zabytki nieruchome, wpisane do Rejestru zabytków;
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w Wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- 3) zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Lista zabytków została opracowana na podstawie Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Kampinos w formie zbioru 180 kart adresowych zabytków nieruchomych, sporządzonej w 2014 r. wraz z obiektami znajdującymi się w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków prowadzonej przez Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

c. zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy:

1. 1. Granica, leśniczówka z zesp. zabudowy drew, wsi Granica, stacja monitoringu, 1919;
2. Granica, leśniczówka z zesp. zabudowy drew, wsi Granica, XIX/ XX;
3. Granica, Muzeum Puszczy kampinoskiej, XIX/ XX;
4. Granica, układ ruralistyczny, skansen., XIX/ XX w.;
5. Kampinos, dwór, 2 ćw. XIX w.;
6. Kampinos, park dworski, 2 ćw. XIX w.;
7. Kampinos, Kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP, 1773-1782;
8. Kampinos, ul. Chopina 24, plebania z zielenią, ob. Klub Abstynenta, ok. poł. XIX w.;
9. Łazy 54, oficyna dworska, XVIII/ XIX w., L.80 XIX w.;
10. Łazy, park krajobrazowy, poł. XIX w.;
11. Podkampinos (d. Krubice), dwór, l. 20 XX w.;
12. Podkampinos(d. Krubice),park krajobrazowy z alejkami dojazdowymi, pocz. XX w.
13. Strzyżew, dwór, I poł. XIX w.;
14. Strzyżew, park dworski, I poł. XIX w.;

VIII. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO. ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ.

Mocne strony:

- Zachowanie w dobrym stanie obiektów o dużej wartości kulturowej: Leśniczówek z zabudowy drewnianej wsi Granica, zespołu dworsko-parkowego w Kampinosie, zespołu dworsko-parkowego w Strzyżewie, dworu w Zawadach i in.;
- Zachowanie obiektów o dużej wartości kulturowej: sakralnych wraz z cmentarzami i zielenią komponowaną
- Występowanie na obszarze gminy kilku zespołów dworsko-parkowych (Kampinos, Łazy, Strzyżew, Szczytno);
- Atrakcyjne położenie przyrodniczo- krajobrazowe i klimatyczne (Kampinoski Park Narodowy) stwarzające bardzo dobre warunki do rozwoju turystyki, ekoturystyki, agroturystyki i rekreacji;
- dogodne położenie przy szlakach komunikacyjnych, bliskość stolicy;
- Działania władz Gminy na rzecz promocji regionu, rozwoju turystyki i ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego;
- Istniejące możliwości pozyskania środków finansowych na wykonanie prac restauratorskich, konserwatorskich z różnych źródeł;

Strony słabe:

- Zły stan niektórych zabytków: zespołu dworsko-parkowego w Szczytnie, wpisanych do Rejestru zabytków: dworu w Podkampinosie (d. Krubice), oficyny dworskiej w Łazach, czy niektórych obiektów z terenu skansenu w Granicy;
- Małe wykorzystanie Funduszy Unii Europejskiej;
- Zbyt niskie środki budżetowe i prywatne przeznaczone na remonty i konserwację obiektów zabytkowych;
- Brak środków przeznaczonych na badania naukowe zabytków;
- Mała skala działań promocyjnych i edukacyjnych w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego;
- Niska świadomość społeczna dla znaczenia ochrony i opieki nad zabytkami;

Zagrożenia:

- Zacieranie walorów historycznych obiektów zabytkowych przez przypadkowe przebudowy i modernizacje powodujące ich dewaloryzację;
- Wydawanie zezwoleń na nową zabudowę mieszkaniową i użytkową rozbieżną ze stylistyką historyczną regionu;
- Stosowanie nowoczesnych materiałów, technologii lub kolorystyk niedostosowanych do historycznego charakteru zabudowy;
- Degradacja środowiska naturalnego i jego zanieczyszczenie, dewastacja obiektów i zespołów zabytkowych;
- Niestabilność i powszechna niezajomość przepisów prawa;
- Niewłaściwe użytkowanie obiektów zabytkowych.
- Pogarszanie się stanu technicznego zabytków;

Szanse:

- Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie ważności znaczenia ochrony i opieki nad zabytkami i wartości dziedzictwa kulturowego;
- Zwiększanie środków budżetu na prace remontowo-konserwatorskie obiektów i terenów zabytkowych;
- Lepsze pozyskiwanie i wykorzystanie funduszy UE, państwowych, resortowych na prace remontowo-konserwatorskie;

- Wzrost bazy agroturystycznej;
- Wzrost świadomości mieszkańców miasta i gminy w zakresie poprawy estetyki otoczenia i właściwego użytkowania obiektów zabytkowych;
- Wykorzystanie doświadczeń międzynarodowych, państwowych i regionalnych w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego;
- Popularyzowanie dobrych wzorców zagospodarowania i poszanowania obiektów zabytkowych;
- Przestrzeganie zapisów miejscowych planów zagospodarowania w zakresie ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego;
- Szeroka promocja walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego Gminy Kampinos;
- Wykorzystanie nowoczesnych narzędzi komunikacji (Internet, bazy informacji turystycznej) dla popularyzacji walorów przyrodniczych, krajobrazowych i zasobów dziedzictwa kulturowego Gminy;

IX. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY WIEJSKIEJ KAMPINOS NA LATA 2014-2017.

Zasady finansowania Gminnego programu opieki nad zabytkami określa rozdział 7 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. Finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych spoczywa na właścicielu (posiadaczu) obiektu zabytkowego- osobie prawnej lub fizycznej posiadającej tytuł prawny do zabytku. Dla jednostki samorządu terytorialnego, będącej właścicielem zabytku, opieka nad zabytkiem stanowi jego zadanie własne. Finansowanie nie spoczywa wyłącznie na władzach samorządowych, opieka nad zabytkami, a więc i finansowanie spoczywa na właścicielu obiektu. Na wniosek właściciela (j.s.t. czy osoby prawnej i fizycznej może być udzielona dotacja celowa. Finansowanie może pochodzić z różnych źródeł: krajowych i zagranicznych.

Zgodnie z art. 72 ustawy: na zasadach i w trybie określonym odrębnymi przepisami, prace konserwatorskie, restauratorskie roboty budowlane przy zabytkach będących w posiadaniu jednostek organizacyjnych, zaliczanych do sektora finansów publicznych, są finansowane ze środków finansowych przyznanych odpowiednio przez dysponentów części budżetowych bądź jednostki samorządu terytorialnego, którym podlegają te jednostki.

Art. 73 i 74 ustawy mówią:

Osoba fizyczna, jednostka samorządu terytorialnego lub inna jednostka organizacyjna, będąca właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadająca taki zabytek w trwałym zarządzie, może ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy tym zabytku. Dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez:

- 1) ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego ze środków finansowych z części budżetu państwa „Kultura i Ochrona Dziedzictwa Narodowego”;
- 2) wojewódzkiego konserwatora zabytków ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda.

Zgodnie z art. 77 ustawy dotacja może być przyznana na nakłady konieczne na:

- 1) sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;
- 2) przeprowadzenie badań konserwatorskich, architektonicznych lub archeologicznych;
- 3) wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
- 4) opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
- 5) wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego;
- 6) sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrza;
- 7) zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;
- 8) stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;
- 9) odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
- 10) odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności;
- 11) odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;

- 12) modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;
- 13) wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
- 14) uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych;
- 15) działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;
- 16) zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt 7-15;
- 17) zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Wsparcie finansowe z budżetu państwa pochodzi ze środków:

- Ministerstwa Kultury w ramach Programów Operacyjnych;
- Wojewody Mazowieckiego, będących w dyspozycji Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
- Budżetu samorządu województwa wielkopolskiego i jednostek samorządu terytorialnego;
- Funduszu Kościelnego (dla prac przy obiektach sakralnych, nie obejmujących konserwacji ruchomego wyposażenia kościołów);
- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (dla założeń zieleni zabytkowej).

Dotacje mogą być również przyznawane z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków reguluje sposoby finansowania prac przy obiektach zabytkowych).

W przypadku tych dotacji, muszą one być realizowane zgodnie z programami operacyjnymi i priorytetami programów ogłaszanych corocznie przez właściwego Ministra.

Z programów i priorytetów ogłoszonych przez Ministra w 2011 r. najważniejsze są:

- „Dziedzictwo Kulturowe”, priorytet 1 - **Ochrona zabytków**, którego celem jest ochrona i zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, konserwacja i rewaloryzacja zabytków oraz udostępnianie zabytków na cele publiczne. Dofinansowanie dotyczy zabytków wpisanych do rejestru zabytków. Do priorytetu nie kwalifikują się projekty realizowane przy udziale środków europejskich (np. Regionalnych Programów Operacyjnych). O dofinansowanie mogą starać się osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego oraz inne jednostki organizacyjne (np. samorządowe jednostki kultury, kościoły lub związki wyznaniowe, podmioty prowadzące działalność gospodarczą, organizacje pozarządowe itp.

Instytucja zarządzająca priorytetem: Departament Ochrony Zabytków

Cel:

1. ochrona i zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego;
 2. konserwacja i rewaloryzacja zabytków;
 3. udostępnianie zabytków na cele publiczne
- dla:

a) prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków planowane do przeprowadzenia w roku udzielenia dofinansowania;

b) prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków przeprowadzone w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia

wniosku. Wnioskodawcami mogą być wyłącznie podmioty prawa polskiego, będące właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadające zabytek w trwałym zarządzie. Wnioskodawcami nie mogą być państwowe instytucje kultury nadzorowane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego lub współprowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego i Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, państwowe szkoły i uczelnie wyższe, a także podmioty określone w art. 72 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

„Dziedzictwo Kulturowe”, priorytet 3 – **Kultura ludowa**, którego celem jest wzmacnianie poczucia tożsamości regionalnej, zachowanie i przekaz wartościowych elementów kultury ludowej oraz promowanie działań artystycznych będących twórczym upowszechnianiem elementów sztuki regionalnej;

„Dziedzictwo kulturowe – priorytet 5 – **Ochrona zabytków archeologicznych**”

instytucja zarządzająca priorytetem – Narodowy Instytut Dziedzictwa

Cel: Ochrona dziedzictwa archeologicznego w Polsce, zgodnie z zasadami konserwatorskimi opartymi na zasadzie zrównoważonego rozwoju zapisanej Konstytucji RP;

dla:

a) ewidencja i inwentaryzacja zabytków archeologicznych metodą badań powierzchniowych, w tym kontynuacja badań w ramach programu Archeologiczne Zdjęcie Polski oraz weryfikacja badań dotychczasowych;

b) nieinwazyjne badania archeologiczne, nie związane z planowanymi bądź realizowanymi

inwestycjami, wykorzystujące nowoczesne metody i sprzęt;

c) opracowanie, wraz z obowiązkową publikacją książkową, wyników przeprowadzonych badań archeologicznych, w tym analiza i konserwacja pozyskanych w ramach tych badań zabytków.

-PROGRAM „PROMESA MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO”

„**CEL**” zwiększenie efektywności wykorzystania środków europejskich na rzecz rozwoju kultury.

RODZAJE KWALIFIKUJĄCYCH SIĘ ZADAN

a) ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego,

b) budowa, rozbudowa i przebudowa infrastruktury kulturalnej oraz infrastruktury publicznych szkół i uczelni artystycznych,

c) rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego w dziedzinie kultury,

d) międzynarodowe przedsięwzięcia kulturalne,

e) rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie poziomu wykształcenia społeczeństwa.

W ramach programu Promesa MKiDN oceniane są grupy kryteriów, a nie poszczególne kryteria. Każda grupa kryteriów oceniana jest w skali do 0 do 4 pkt. Maksymalna ocena za projekt wynieść może 20 pkt. Dofinansowanie mogą uzyskać wyłącznie te projekty, które uzyskały minimum 11 punktów.

UWAGA

Wszystkie projekty przewidziane do realizacji w ramach Programu „Promesa MKiDN” **nie mogą być związane z działalnością gospodarczą** (musi zostać zachowany niekomercyjny charakter projektu).”

- „**Infrastruktura kultury**” - celem programu jest poprawa warunków funkcjonowania instytucji i obiektów kultury; przedmiotem dofinansowania mogą być remonty, roboty budowlane, przebudowa (modernizacja) nieruchomości na cele działalności kulturalnej i edukacyjnej w zakresie kultury, również przygotowanie dokumentacji technicznej niezbędnej do prowadzenia inwestycji.

W latach 2011-2015 realizowany jest również Program Wieloletni **KULTURA +**, którego celem jest poprawa dostępu do kultury oraz uczestnictwa w życiu kulturalnym w ośrodkach wiejskich i wiejsko-miejskich.

Kolejnym źródłem finansowania są **dotacje** udzielane przez Mazowieckiego Konserwatora Zabytków ze środków budżetu państwa.

Na renowację parków wiejskich i miejskich oraz na rewitalizację pomników przyrody dotacje można uzyskać ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Kolejno można wymienić dotacje samorządu województwa dla j.s.t. na realizację działań z zakresu kultury i sztuki, środki własne Gminy, dotacje Samorządu Województwa Mazowieckiego, Samorządu Powiatu, Gminy, granty, nagrody samorządu województwa dla podmiotów nie zaliczanych do sektora finansów publicznych (zgodnie z art. 81 Ustawy:

1. W trybie określonym odrębnymi przepisami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez organ stanowiący gminy lub powiatu, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

2. Dotacja, w zakresie określonym w art. 77 ustawy, może być udzielona w wysokości do 100% nakładów koniecznych na wykonanie przez wnioskodawcę prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru).

Kolejno:

Fundusz Kościelny (przeznaczony głównie na renowację obiektów sakralnych).

Dokumentami koniecznymi dla pozyskania funduszy z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) na rewitalizację są Lokalne Programy Rewitalizacji. Dokumentują one planowanie działań w zakresie rewitalizacji.

Oprócz gmin fundusze z EFRR mogą pozyskiwać inne podmioty zewnętrzne. Każdy wniosek o fundusze musi być wpisany do Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Opracowała:
Mgr Olga Kitta

Przewodnicząca Rady Gminy

dr inż. Monika Ciurzyńska

UZASADNIENIE

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162 poz. 1568 ze zm.) celem Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Kampinos na lata 2014 – 2017 jest wzmocnienie ochrony i opieki nad materialną częścią dziedzictwa kulturowego oraz poprawa stanu zabytków poprzez zahamowanie procesów ich degradacji, a w dalszej kolejności poprawa stanu ich zachowania.

Sporządzenie gminnego programu opieki nad zabytkami wynika z ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. 2013 poz. 594), która włącza do zadań własnych gminy ochronę zabytków i opieką nad zabytkami. Gmina Kampinos sporządziła w bieżącym roku gminną ewidencje zabytków w formie zbioru kart adresowych istniejących na jej terenie zabytków nieruchomości. Zgodnie z art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wójt gminy sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami, z którego sporządza co 2 lata sprawozdanie.

Sporządzony „Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Kampinos na lata 2014 – 2017” uzyskał pozytywną opinię Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wyrażoną pismem znak: WD.5133.2.2014z dnia 7 kwietnia 2014 r.

Przedłożony do przyjęcia „Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Kampinos na lata 2014 – 2017” jest pierwszym programem w tej gminie. Jego przyjęcie w formie uchwały jest konieczne i uzasadnione, wynika bowiem z wymogów obowiązujących aktów prawnych. W oparciu o ten dokument właściciele obiektów wpisanych do rejestru zabytków będą mogli czynić starania w zakresie pozyskiwania środków na odnowę zabytków.

Przewodnicząca Rady Gminy

dr inż. Monika Ciurzyńska